

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

DIPLOMSKO DELO UNIVERZITETNEGA ŠTUDIJA

Uporaba službenega psa v slovenski in tuji policiji

Junij, 2012

Dejan Ilek

Mentor: doc. dr. Tomaž Čas

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	7
2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA.....	9
2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PROUČEVANJA.....	9
2.2 HIPOTEZE	9
2.3 UPORABLJENE METODE	10
3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV.....	11
3.1 POLICIJA	11
3.2 POLICIJSKO POOBLASTILO.....	11
3.3 PRISILNO SREDSTVO.....	12
3.4 SLUŽBENI PES POLICIJE	13
4 UPORABA SLUŽBENIH PSOV V POLICIJI	14
4.1 ZGODOVINA UPORABE SLUŽBENIH PSOV	14
4.2 SPLOŠNA UPORABA SLUŽBENIH PSOV V POLICIJI.....	16
4.2.1 Opazovanje in patroljiranje.....	16
4.2.2 Intervencija	17
4.2.3 Varovanje javnih zbiranj.....	17
4.2.4 Nadzor državne meje	18
4.2.5 Kriminaliteta	18
4.2.6 Iskanje oseb na terenu	19
4.3 SPECIALISTIČNA UPORABA SLUŽBENIH PSOV V POLICIJI.....	20
4.3.1 Iskanje prepovedanih drog.....	20
4.3.2 Iskanje eksplozivnih sredstev	22
4.4 PASME SLUŽBENIH PSOV	23
4.4.1 Belgijski ovčar (Malinois)	23
4.4.2 Nemški ovčar.....	24
4.4.3 Rotvajler	24
4.4.4 Lovske pasme	25
4.5 OPREMA SLUŽBENEGA PSA	26
5 NORMATIVNO PRAVNA PODLAGA ZA UPORABO SLUŽBENEGA PSA V SLOVENSKI POLICIJI.....	27
5.1 ZAKON O POLICIJI (ZPOL, 2009)	27

5.2 PRAVILNIK O POLICIJSKIH POOBLASTILIH.....	29
5.3 NAVODILO O ŠOLANJU, UPORABI IN OSKRBI SLUŽBENIH PSOV POLICIJE	29
6 NORMATIVNO PRAVNA PODLAGA ZA UPORABO SLUŽBENEGA PSA V TUJIH POLICIJAH	30
6.1 REPUBLIKA HRVAŠKA	30
6.2 ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA	32
6.3 ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKE BRITANIJE IN SEVERNE IRSKE	34
7 PRIMERJAVA PRAVNIH PODLAG V SLOVENSKI IN TUJIH POLICIJAH	36
7.1 PRIMERJAVA: SLOVENIJA IN HRVAŠKA	36
7.2 PRIMERJAVA: SLOVENIJA IN NEMČIJA	38
7.3 PRIMERJAVA: SLOVENIJA IN VELIKA BRITANIJA.....	38
8 STATISTIKA UPORABE SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V SLOVENSKI POLICIJI V LETIH OD 2005 DO 2010	41
8.1 SKUPNO ŠTEVILO UPORAB SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V SLOVENSKI POLICIJI V OBDOBJU MED LETI 2005 IN 2010	41
8.2 UPORABA SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V SLOVENSKI POLICIJI V OBDOBJU MED 2005 IN 2010 GLEDE NA OBLIKE DELA	43
8.3 UPORABA SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V SLOVENSKI POLICIJI V OBDOBJU MED 2005 IN 2010 GLEDE NA POGOJE UPORABE	44
8.4 POŠKODBE OSEB PRI UPORABI SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V OBDOBJU MED 2005 IN 2010	45
9 INTERVJU.....	46
9.1 INTERVJU Z VODJO ODDELKA ZA ŠOLANJE SLUŽBENIH PSOV POLICIJE	46
9.2 INTERVJU Z VODNIKOM SLUŽBENEGA PSA ZA SPLOŠNO UPORABO	49
10 SKLEPNI DEL	51
10.1 PREVERJANJE HIPOTEZ	51
10.2 DILEME IN PROBLEMI	53
10.3 PREDLOG REŠITEV	55
11 ZAKLJUČEK	56
12 UPORABLJENI VIRI	58

KAZALO TABEL

TABELA 1: ŠTEVILO SLUŽBENIH PSOV V SLOVENSKI POLICIJI GLEDE NA UPORABO.....	25
TABELA 2: ŠTEVILO UPORAB SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V LETIH OD 2005 DO KONCA LETA 2010.....	41
TABELA 3: UPORABA SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA PO POLICIJSKIH UPRAVAH OD LETA 2005 DO KONCA LETA 2010	41
TABELA 4: ŠTEVILO UPORAB VSEH PRISILNIH SREDSTEV V OBDOBJU OD LETA 2005 DO KONCA LETA 2010	42
TABELA 5: UPORABA SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA GLEDE NA OBLIKE DELA POLICIJE V OBDOBJU MED LETI 2006 IN 2010.....	44
TABELA 6: UPORABA SLUŽBENEGA PSA V SLOVENSKI POLICIJI V OBDOBJU MED 2006 IN 2010 GLEDE NA POGOJE UPORABE	44
TABELA 7: POŠKODBE OSEB PRI UPORABI SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA OD LETA 2006 DO KONEC LETA 2010.....	45
TABELA 8: POŠKODBE OSEB PRI UPORABI SLUŽBENEGA PSA KOT PRISILNEGA SREDSTVA V OBDOBJU MED 2006 IN 2010 GLEDE NA POGOJE UPORABE	46

POVZETEK

V diplomski nalogi je opisana uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji in policijah Hrvaške, Nemčije in Velike Britanije. Narejena je primerjava in prikazani so pogoji uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva v Sloveniji in tujini. Posebna pozornost je posvečena načinu uporabe policijskega psa, predvsem v smislu uporabe z nagobčnikom in brez njega. Prav tako je proučeno, na katerih področjih je službeni pes kot prisilno sredstvo največkrat uporabljen pri nas in v tujini. V teoretičnem delu diplomskega dela je opisana kratka zgodovina uporabe službenega psa v policiji in pasme psov, ki se uporabljajo za splošno in specialistično uporabo v policiji. Opisani in opredeljeni so ključni pojmi za uporabo policijskega psa ter definicija službenega psa kot prisilno sredstvo. Sledi primerjava slovenske in tuje zakonodaje, ki se nanaša na uporabo psa v policiji. V empiričnem delu diplomske naloge je opravljen intervju z vodnikom službenega psa in vodjo Oddelka za šolanje službenih psov policije. V intervjuju smo poskušali izvedeti, s katerimi problemi in dilemami se največkrat srečujejo vodniki službenih psov pri svojem delu, katere so prednosti opravljanja policijskih nalog s pomočjo psa in kakšne so morebitne izkušnje v sodelovanju z vodniki službenih psov iz tujine. V empiričnem delu je narejena tudi analiza podatkov, s katero smo raziskali, kolikokrat je bil službeni pes kot prisilno sredstvo uporabljen v slovenski policiji v obdobju med letoma 2005 in 2010. Na podlagi teoretičnega in empiričnega dela diplomske naloge so na koncu opredeljeni pravni in dejanski problemi ter dileme, ki se pojavljajo pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva. Z uporabo prisilnega sredstva pod zakonsko določenimi pogoji policisti namreč zelo globoko posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, pri tem pa morajo paziti na človeško dostojanstvo. Uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva pomeni še toliko bolj specifično obliko, saj je predmet sile pes, ki mora biti pod neposrednim nadzorom in obvladovanjem vodnika, da ne pride do prekoračitve pooblastil ter povzročitve nepotrebne škode.

KLJUČNE BESEDE: policija, policijska pooblastila, prisilno sredstvo, službeni pes, vodnik službenega psa, uporaba službenega psa

SUMMARY - USE OF A POLICE SERVICE DOG IN THE SLOVENIAN AND FOREIGN POLICE

The graduation paper describes the use of a police dog as an auxiliary instrument of physical force in the Slovenian, Croatian, German and British police. We also made a comparison and illustrated the conditions under which the police dogs are used in Slovenia and in foreign countries. We dedicated most attention to the method of usage of a police dog, above all the usage of a dog with and without a muzzle. Another important matter I described is in which areas Slovenian and foreign police use police dogs as an auxiliary instrument of physical force. The theoretical part of the paper describes a short history of the police dog usage and the police dog breeds, which are used for the general or specialized police work. Described and defined are the main notions for the usage of a police dog, as well as the definition of the police dog as an auxiliary instrument of physical force. The next part of the paper is a comparison of the Slovenian and foreign legislation regarding the usage of a police dog as an auxiliary instrument of physical force. The empirical part contains an interview with a police dog trainer and chief of the Department for training police dogs. Through the interview we tried to display problems and dilemmas the police dog trainers mostly face when they carry out their work, which are the advantages of using a police dog as an auxiliary instrument of physical force and which are the eventual working experiences with foreign police dog trainers. The empirical part of the paper also contains an analysis of data, which illustrates how often a police dog was used as an auxiliary instrument of physical force in the Slovenian police in the period from 2005 to 2010. On the basis of the theoretical and empirical part of the paper we defined the legal and actual problems and dilemmas, which arise with use of a police dog as an auxiliary instrument of physical force. We have to emphasize that with the use of physical force a policeman intervenes deeply in the human rights and fundamental privileges, and at the same time has to pay attention to human dignity. The use of a police dog as an auxiliary instrument of physical force means that the dog is the instrument of force and has to be under control and command of the dog trainer to prevent crossing of authorization and eventual unnecessary damage.

Keywords: police, police authorization, auxiliary instrument of physical force, police dog, police dog trainer, use of a police dog

1 Uvod

Težko je natančno opredeliti, kdaj sta se razvila vez in odnos med človekom in psom, kakršnega poznamo danes. Nekatero študije o raziskovanju in proučevanju zgodovine človeškega obstoja omenjajo, da naj bi psi vplivali na življenje ljudi že več tisoč let pred začetkom štetja naših let. Lahko bi rekli, da je ta vez nastala na podlagi izrazitega družbenega vedenja in črednega nagona tako človeka kot psa. Za oba je značilno življenje v določeni skupnosti in izrazita naklonjenost le - tej, družini ali krdelu, v kateri živita. Zaradi omenjenih lastnosti so psi še danes eni naših najzvestejših spremljevalcev, bodisi v zasebnem ali v poklicnem življenju.

Skozi zgodovino je pes, zaradi svojih izjemnih fizičnih in duševnih zmožnosti, hitro postal človekov pomočnik pri lovu in iskanju hrane, varovanju živine, branjenju in spopadanju, v novejših časih pa tudi kot hišni ljubljencek in prijatelj. Prvi zametki uporabe psov v namene varovanja ljudi in premoženja segajo v 15. stoletje, ko so v Angliji uporabljali pse za varovanje tovara v pristaniščih. V 19. stoletju pa se je uporaba psov za konkretne policijske namene razmahnila predvsem v Nemčiji, kjer so z njimi iskali storilce kaznivih dejanj, prav tako pa so jih policisti uporabljali za svojo obrambo. Po II. svetovni vojni je sledil razmah uporabe službenega psa v policiji še drugod po Evropi in svetu. Razvidno je torej, da so službenega psa že v 19. stoletju uporabljali kot neke vrste prisilno sredstvo za obrambo policistov. Uporaba policijskega službenega psa kot prisilnega sredstva se je od takrat pa do danes izpopolnjevala in dopolnjevala. Službeni pes se danes tako ne uporablja le za policistovo obrambo, temveč tudi za varovanje življenja drugih ljudi ter uspešno opravljanje določenih nalog policije.

Uporaba policijskega službenega psa kot prisilnega sredstva je tema diplomskega dela, ki je pred nami. V teoretičnem delu diplomskega dela je opisano, katere pasme psov se uporabljajo v policijske namene. Opisane so tudi značilnosti splošne in specialistične uporabe službenega psa v policiji. Sledi definicija službenega psa kot prisilnega sredstva kot osrednje teme. Primerjal sem slovensko in tujo zakonodajo, ki se nanaša na to temo. Natančno so opisani zakonski pogoji uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski, hrvaški, nemški in britanski policiji. Na podlagi tega sledi primerjava med navedenimi zakonskimi pogoji in proučevanje pravnih dilem ter prednosti po posameznih državah.

Konkretni cilji diplomskega dela so:

- proučiti in primerjati pogoje za uporabo službenega psa v slovenski policiji in tujini;

- ugotoviti, na katerih področjih dela se službeni pes kot prisilno sredstvo največkrat uporabi pri nas in v tujini;
- ugotoviti, s kakšnimi problemi in omejitvami se največkrat srečujejo vodniki službenih psov pri svojem delu;
- preučiti določene prakse iz tujine, ki bi jih lahko prenesli v delo vodnikov službenih psov v slovenski policiji.

Z uporabo prisilnih sredstev policisti posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine. Pri tem morajo biti pozorni, da ne prizadenejo človekovega dostojanstva, njegove osebnosti in zdravja. Posledice uporabe prisilnih sredstev so lahko velikokrat poškodbe ali celo smrt osebe, proti kateri so sredstva prisile uporabljena. Tudi zaradi tega je uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva izjemno občutljiv pojem, saj policist v tem primeru ne deluje neposredno sam, ampak s pomočjo drugega živega bitja, to je psa. Policist - vodnik mora tako delovati še bolj premišljeno, učinkovito in strokovno, da ne pride do omenjenih negativnih posledic.

2 Namen in cilji diplomskega dela

2.1 Opredelitev predmeta in ciljev proučevanja

Predmet proučevanja diplomske naloge je uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva.

Glavni namen in cilj diplomskega dela je proučiti in opisati uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji in policijah Hrvaške, Nemčije ter Velike Britanije ter primerjati uporabo psa v le-teh državah.

Pomembnejši cilji diplomske naloge so:

- proučiti in primerjati pogoje za uporabo službenega psa v slovenski policiji in tujini;
- ugotoviti, na katerih področjih dela se službeni pes kot prisilno sredstvo največkrat uporabi pri nas in v tujini;
- ugotoviti, s kakšnimi problemi in omejitvami se največkrat srečujejo vodniki službenih psov pri svojem delu;
- proučiti določene prakse iz tujine, ki bi jih lahko prenesli v delo vodnikov službenih psov v slovenski policiji.

2.2 Hipoteze

V diplomski nalogi smo s proučevanjem in analiziranjem podatkov iz literature in podatkov pridobljenih iz tujih držav in njihovih policij (preko Oddelka za šolanje službenih psov policije na Gmajnicah) potrdili ali ovrgli naslednje hipoteze.

Prva hipoteza

Za uporabo prisilnega sredstva službenega psa se šteje le, kadar gre za usklajeno delovanje vodnika in psa.

Druga hipoteza

Pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski policiji so ostrejši kot v hrvaški, nemški in britanski policiji in so primerljivi s pogoji za uporabo strelnega orožja.

Tretja hipoteza

Policija v Sloveniji je edina policija izmed proučevanih, ki pozna uporabo službenega psa z nagobčnikom.

Četrta hipoteza

Službenega psa v policijah Slovenije, Hrvaške, Nemčije in Velike Britanije se kot prisilno sredstvo največkrat uporabi brez nagobčnika.

Peta hipoteza

Tudi pri uporabi službenega psa z nagobčnikom lahko nastanejo poškodbe pri osebi, zoper katero je pes uporabljen, in so lahko enako hude kot pri uporabi službenega psa brez nagobčnika.

2.3 Uporabljene metode

V diplomski nalogi so uporabljene naslednje metode:

- opisna metoda - z obdelavo in primerjavo pravnih in drugih virov je opisan teoretični vidik uporabe službenega psa kot prisilno sredstvo, namen in način uporabe ter področja dela, na katerih se službeni pes uporablja;
- intervju - v intervjuju z vodnikom službenega psa in vodjo Oddelka za šolanje službenih psov policije je prikazan njun pogled na samo delo s službenim psom in prednosti ter težave pri uporabi službenega psa kot prisilno sredstvo, ki se pojavljajo pri njunem delu;
- analiza podatkov - podatki o uporabi službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski policiji v obdobju od leta 2005 do leta 2010, s katerimi je ugotovljeno, kolikokrat je službeni pes kot prisilno sredstvo bil uporabljen v navedenem obdobju (z nagobčnikom in brez njega) ter na katerih področjih dela.

3 Opredelitev temeljnih pojmov

3.1 Policija

Policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije. Policija deluje na treh ravneh, in sicer na državni, regionalni in lokalni. Organizacijsko jo tako sestavljajo generalna policijska uprava (državna raven), policijske uprave (regionalna raven) in policijske postaje (lokalna raven).

Osnovni namen policije je služenje posameznikom in skupnosti, kjer deluje, hkrati pa tudi uveljavljanje zakonov, ki jih določajo država ali mednarodne skupnosti. Ob tem mora spoštovati človekove pravice in temeljne svoboščine. Policisti morajo ob svojem delu spoštovati načela strokovnosti, zakonitosti, pravičnosti, vljudnosti, korektnosti ter enakosti pred zakonom (Kodeks policijske etike, 2008: 1. člen).

Naloge, ki jih opravlja policija, so določene v 3. členu Zakona o policiji:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi;
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov;
- vzdrževanje javnega reda;
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet;
- varovanje državne meje in opravljanje mejne kontrole;
- opravljanje nalog, določenih v predpisih o tujcih;
- varovanje določenih oseb, organov, objektov in okolišev;
- varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov, če z zakonom ni drugače določeno;
- izvajanje nalog določenih v tem in drugih zakonih in podzakonskih predpisih (Zakon o policiji, 2009: 3. člen).

3.2 Policijsko pooblastilo

Policijska pooblastila so z zakonom določeni ukrepi, ki policistom omogočajo uspešno in učinkovito opravljanje nalog policije. Policijska pooblastila so torej nekakšne

pravice, ki policiste ločijo od ostalih državljanov. Potrebno pa se je zavedati, da to niso le pravice temveč tudi dolžnosti. Policist kot pooblaščen uradna oseba je dolžan ob vsakem času preprečevati nezakonita dejanja in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če je zaradi tega dejanja ogroženo življenje, osebna varnost ali premoženje ljudi. Policijsko pooblastilo pa se lahko uporabi samo ob pogojih, ki jih določa zakon, in na način, ki ga določa zakon, pravilnik ali drug predpis, ki določa policijska pooblastila (Marolt, 2010).

Policisti smejo pri opravljanju uradnih nalog in ob izpolnitvi zakonskih pogojev uporabiti naslednja pooblastila:

- opozorilo in ukaz,
- ugotavljanje identitete in ID postopek,
- prepoznavna po fotografijah,
- varnostno preverjanje oseb,
- izvajanje prikritega evidentiranja in namenska kontrola,
- vabljenje,
- varnostni pregled in pregled osebe,
- prepoved gibanja,
- prepoved približevanja določeni osebi ali kraju,
- protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav ali območij,
- prijetje, privedba ali pridržanje osebe,
- odreditev strožjega policijskega nadzora,
- zaseg predmetov,
- vstop v tuje stanovanje ali drug prostor,
- uporaba tujega prevoznega ali komunikacijskega sredstva,
- prisilna sredstva in
- druga pooblastila, določena z drugimi zakoni

(Zakon o policiji, 2009: 33. člen).

3.3 Prisilno sredstvo

Uporaba prisilnih sredstev pomeni eno izmed hujših oblik policijskih pooblastil, saj gre za uporabo sile neposredno na človeka ali skupino ljudi. Z uporabo prisilnega sredstva policist poseže neposredno v integriteto človeka, v skrajnem primeru in ob izpolnjenih zakonskih pogojih pa lahko poseže tudi v sicer neodtujljivo pravico do življenja. Policist mora zato pri uporabi prisilnih sredstev upoštevati načela njihove

uporabe. Zavezan je k spoštovanju človekove osebnosti in dostojanstva, načelu nujnosti uporabe prisilnega sredstva, načelu opozorila pred uporabo, načelu uporabe milejšega prisilnega sredstva, z uporabo pa mora prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je prisilno sredstvo uporabil.

Policist sme uporabiti le tisto prisilno sredstvo, ki je sistematizirano in predpisano za uporabo v policiji. Druga sredstva sme uporabiti le v primerih silobrana ali skrajne sile, ko nima na razpolago predpisanega sredstva.

Prisilna sredstva, ki jih smejo uporabiti policisti:

- sredstva za vezanje in vklepanje,
- plinski razpršilec,
- fizična sila,
- palica,
- plinska in druga sredstva za pasivizacijo,
- vodni curek,
- konjenica,
- posebna motorna vozila,
- službeni pes,
- sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev,
- strelno orožje

(Zakon o policiji, 2009: 50. člen).

3.4 Službeni pes policije

Človek je psa za varovanje svojega premoženja začel uporabljati v 15. stoletju v Angliji, kjer so psa uporabljali predvsem za varovanje tovora v pristaniščih. Uporaba psa za konkretnejše policijske naloge pa se je razmahnila v 19. stoletju v Nemčiji, kjer so psa začeli uporabljati za iskanje storilcev kaznivih dejanj in podobne naloge ter tudi za obrambo policistov. Še večji razmah uporabe službenih psov je sledil po II. svetovni vojni, ko se je uporaba le-teh razširila tudi drugod po Evropi in svetu, tudi v Sloveniji.

Danes se službeni pes policije uporablja v številne različne namene, zato si je uspešno delo policistov brez pomoči psa pri določenih nalogah zelo težko zamisliti. Na podlagi nalog, ki jih opravljajo, poznamo dve vrsti izšolanih službenih psov, in sicer pse za splošno uporabo in specialistično uporabo. Psi, ki so šolani za splošno uporabo, se uporabljajo predvsem pri prijetju oseb, sledenju in iskanju oseb na

terenu, varovanju državne meje, varovanju javnih prireditev in vzdrževanju javnega reda, blokadah ter drugih postopkih policije. Psi, šolani za specialistično uporabo pa se uporabljajo za iskanje prepovedanih drog in eksplozivnih sredstev.

Policisti vodniki psov imajo v okviru svojih pooblastil pravico in dolžnost uporabiti službenega psa tudi kot prisilno sredstvo, če določene naloge ne morejo opraviti drugače.

Glede na uporabo se v svetu uporablja 26 različnih pasem službenih psov. V slovenski policiji se trenutno uporabljajo predvsem nemški ovčar, belgijski ovčar, rotvajler in lovske pasme.

4 Uporaba službenih psov v policiji

Uporaba službenih psov v slovenski policiji je v osnovi razdeljena na dve področji. To sta splošna in specialistična uporaba službenega psa. V splošno uporabo spadajo psi, ki opravljajo splošne naloge policije, kot so preprečevanje in odkrivanje prekrškov in kaznivih dejanj, patroljiranje, varovanje javnih shodov in prireditev, nadzorovanje državne meje in druge naloge. V specialistično uporabo pa spadajo službeni psi, ki so izšolani za odkrivanje in iskanje prepovedanih drog ter eksplozivnih sredstev.

4.1 Zgodovina uporabe službenih psov

Prvi zametki uporabe službenega psa policije na območju Slovenije segajo v obdobje med I. in II. svetovno vojno. Takrat je žandarmerija v Ljubljani kupovala izšolane službene pse od dunajske policije. Uporaba službenega psa se je na Slovenskem, podobno kot drugod po Evropi, izrazito razširila po koncu II. svetovne vojne. Ljudska milica kot osrednji organ pregona je tako leta 1945 že uporabljala psa pri opravljanju svojih nalog. To leto štejemo tudi kot uradni začetek šolanja in uporabe službenih psov v Sloveniji (Huselja, 2009).

Leta 1948 je vodstvo takratne ljudske milice sklenilo, da se ustanovi center za šolanje policijskih psov, ki je začel delovati v začetku leta 1949. Ob nastanku je šola za šolanje službenih psov imela prostore na Vodnikovi cesti v Ljubljani, kjer pa je bila namestitev neprimerna. Prostori za pse in vodnike so bili neustrezni, prav tako pa je pasji lajež motil okoliške prebivalce. Šola pa se je ukvarjala tudi s številnimi

drugimi težavami, saj je na začetku primanjkovalo kadra, znanja in opreme. Kljub težavam pa je šola hitro prevzela vodilno vlogo za šolanje službenih psov na področju celotne nekdanje Jugoslavije. Šolali so predvsem službene pse za splošno uporabo, leta 1951 pa se je začelo šolanje psov za iskanje ljudi v snežnih plazovih.

Leto 1954 pomeni nov mejnik šolanja in uporabe službenih psov slovenske policije, saj se je šola preselila na novo lokacijo v Podutik. Leta 1971 se je začelo šolanje službenih psov za specialistično uporabo, in sicer za iskanje prepovedanih drog. Kasneje leta 1977 pa je bil izšolan tudi prvi pes za iskanje eksplozivov. Šola je bila v Podutiku nastanjena vse do leta 2008, ko se je preselila v moderne objekte na Gmajnice v Ljubljani. V enem izmed najmodernejših objektov za šolanje službenih psov v Evropi imajo inštruktorji in psi na voljo kar 72 pesjakov, velik poligon za vadbo in poslovne prostore. Danes šola skrbi za izobraževanje in usposabljanje policistov vodnikov ter šolanje službenih psov. Prav tako skrbi za pripravo in izvajanje različnih programov usposabljanja in le-te izvaja v praksi. Pri šolanju in usposabljanju se policistom vodnikom redno pridružujejo tudi predstavniki drugih organov, kot so Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Carinska uprava Republike Slovenije in Ministrstvo za notranje zadeve Republike Hrvaške.

Pomemben trenutek v zgodovini uporabe službenih psov policije predstavlja tudi leto 2007, ko je bil izdan Priročnik za vodnike službenih psov policije. Priročnik je postal osrednji pripomoček pri delu vodnikov službenih psov v policiji.

Danes je področje dela vodnikov službenih psov organizirano podobno kot organiziranost policije, in sicer na treh nivojih (državni, regionalni in lokalni). Na državnem nivoju je v okviru Generalne policijske uprave na Upravi uniformirane policije zaposlen višji policijski inšpektor, ki koordinira delovno področje službenih psov, hkrati pa skrbi tudi za povezovanje in usklajevanje dela med državnim nivojem in policijskimi upravami na regionalnem nivoju. V državni nivo spada tudi Oddelek za šolanje službenih psov v okviru policijske akademije. Na regionalnem in lokalnem nivoju pa so v okviru policijskih uprav umeščene policijske postaje oziroma enote vodnikov službenih psov.

V policiji je trenutno zaposlenih 118 vodnikov službenih psov, ki za delo uporabljajo 134 službenih psov. Od tega je 98 vodnikov psov za splošno uporabo in 22 vodnikov psov za specialistično uporabo.

4.2 Splošna uporaba službenih psov v policiji

Vodniki službenih psov skupaj s psi, ki opravljajo splošne naloge policije, sodelujejo pri opazovanju, patroljiranju, intervenciji, varovanju javnih zbiranj, nadzoru državne meje, na področju kriminalitete in pri iskanju oseb na terenu.

4.2.1 Opazovanje in patroljiranje

Opazovanje je oblika dela policije, katerega namen je krajše ali daljše časovno obdobje neposredno opazovati določena območja, varnostne pojave ter preventivno ali represivno delovanje (Pravila policije, 2000: 39. člen). Namen opazovanja je pregled nad dogajanjem na območjih, kjer se zadržuje večje število ljudi in se pojavljajo pogostejša deviantna ravnanja. Pri opazovanju že sama navzočnost vodnika službenega psa skupaj s psom preventivno deluje na ljudi in morebitne storilce prekrškov ali kaznivih dejanj, zraven tega pa so vodniki s psom veliko bolj vidni kot drugi policisti. Opazovanje se praviloma opravlja peš, vodnik službenega psa pa ga ponavadi opravlja v paru s še enim dodatnim policistom. Kljub temu lahko policist vodnik službenega psa opazovanje opravlja sam s psom, saj službeni pes pomeni zadostno oporo in varnost policistu. Službeni pes je še posebej primeren za opazovanje, saj ima izrazito razvito sposobnost za zaznavanje in vonj oseb, kar je velika prednost pri delu ponoči ali v zmanjšani vidljivosti (Huselja, 2010).

Patruljiranje se opravlja na območjih, kjer varnostna problematika zahteva pogostejšo navzočnost policije. Namen patroljiranja je preventivna in represivna dejavnost, čemur je prilagojeno tudi gibanje patrolje (Pravila policije, 2000: 40 člen). V okviru patroljiranja se nadzirajo določeni deli naselij, železniške in avtobusne postaje, dnevni in nočni lokali, nakupovalna središča in druga območja, kjer se zadržuje večje število ljudi. Patroljiranje ponavadi opravljata dva policista s službenim vozilom policije. S posodobitvijo voznega parka vodnikov službenih psov se je povečala tudi njihova prisotnost na terenu v obliki patroljiranja skupaj s psom. Podobno kot pri opazovanju je tudi tukaj pomembno predvsem preventivo delovanje do potencialnih kršiteljev, saj je pomembno ustvarjanje videza, da je na terenu veliko policistov (Huselja, 2010).

4.2.2 Intervencija

Intervencija pomeni obliko dela policije, pri kateri policisti s svojo navzočnostjo in zakonitimi ukrepi preprečujejo kazniva dejanja in prekrške ter vzpostavljajo javni red in mir, če sta kršena (Pravila policije, 2000: 41. člen). V intervenciji praviloma sodelujeta vsaj dva policista, če je potrebno pa tudi vodniki službenih psov. Službeni pes v intervenciji pogosto že s svojo navzočnostjo pomembno vpliva na postopek policistov in kršitelje. Tako je ob prisotnosti službenega psa veliko manjša verjetnost, da bi prišlo do preprečitve uradnega dejanja ali napada na policiste s strani oseb v postopku. Policisti vodniki službenih psov skupaj s psom se v okviru intervencije pojavljajo v pasivni ali aktivni vlogi. Pri pasivni vlogi pomeni, da vodniki s psom varujejo postopek drugim policistom, ki opravljajo interventne naloge, ter so pri tem pozorni na okolico in ravnanje drugih oseb. Aktivna vloga pa pomeni, da vodniki s psom sami izvajajo intervencijo in na podlagi zakonskih pogojev uporabijo službenega psa kot prisilno sredstvo. V tem primeru se službeni pes kot sredstvo prisile uporablja, le dokler kršitelj ni obvladan, nato pa samo za varovanje postopka. V okviru intervencije policisti vodniki službenih psov skupaj s psom sodelujejo tudi pri prijemu oseb, spremljanju in privedbi oseb, prav tako pa tudi pri nalogah večjega varnostnega rizika, kot so blokada, pregled in vpad v objekt, v katerem je nevarna in oborožena oseba.

4.2.3 Varovanje javnih zbiranj

Javni red pomeni pravila ravnanja, obnašanja in delovanja, ki omogočajo sožitje med ljudmi in minimum državljske discipline, ki omogoča delovanje družbenih institucij (Pravila policije, 2000). Javni red in mir pa pomeni stanje, v katerem je zagotovljeno neovirano izvrševanje pravic in dolžnosti po ustavi in zakonih (Zakon o varstvu javnega reda in miru, 2006: 2. člen).

Javna zbiranja in javni shodi so pomembni z vidika dela policije, ne glede na njihov obseg oziroma število obiskovalcev. Posebej rizične so na tem mestu športne prireditve, predvsem nogometne tekme, pri katerih se pojavljajo izbruhi nasilja in huliganstva večjega števila ljudi, največkrat navijačev nasprotnih ekip. Ob varovanju javnih prireditev zraven drugih ponavadi sodelujejo tudi vodniki službenih psov. Naloge pri varovanju javnih prireditev so razdeljene na tri dele, in sicer na naloge pred in med dogodkom ter po njem. Za vodnike in službene pse je pomembno predvsem dogajanje pred prireditvijo in po njej oziroma dogajanje ob prireditvi ter

potovanje in prihodi obiskovalcev. Takrat se namreč zgodi največ kršitev (Huselja, Resinovič, 2010). Policisti vodniki službenih psov tako največkrat spremljajo in usmerjajo obiskovalce ter jih po potrebi tudi ščitijo pred drugimi (ponavadi v primeru športnih prireditev). Ob hujših in množičnih kršitvah javnega reda in miru je pomembno, da policisti vodniki službenih psov ne ukrepajo sami, ampak v sodelovanju z drugimi policisti.

Ob varovanju javnih prireditev je potrebno posebno pozornost nameniti tudi skrbi za službene pse, saj jim je zaradi časovnega razpona teh prireditev potrebno zagotoviti vodo, hrano in počitek. Prav tako je pomembno, da so službeni psi primerno opremljeni in zaščiteni s potrebno opremo, v katero spadajo vrvica, nagobčnik, po potrebi pa tudi zaščitni jopič in copatki.

4.2.4 Nadzor državne meje

Nadzor državne meje je ena temeljnih nalog, ki jih opravlja policija, in je kot taka tudi določena v 3. členu Zakona o policiji. Republika Slovenija je leta 2007 vstopila v schengenski prostor, kar pomeni, da se je odpravila mejna kontrola na notranjih mejah z Republiko Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Skrb za nadzor državne meje in preprečevanje nedovoljenih migracij ter čezmejno kriminaliteto na teh mejah so prevzele policijske postaje za izravnalne ukrepe in Specializirana enota za nadzor državne meje, v okviru katere sta dva vodnika službenih psov za splošno uporabo in odkrivanje prepovedanih drog in eksplozivov (Huselja, Resinovič, 2010). Največ nalog pa vodniki službenih psov opravijo na zunanji mejo z Republiko Hrvaško, kjer se izvajajo predvsem naloge v zvezi z nedovoljenimi prehodi državne meje in čezmejne kriminalitete. Tam službeni psi sodelujejo predvsem v poostrenih nadzorih in akcijah ter v zasedah tik ob mejni črti. Na mejnih prehodih pa se veliko uporabljajo tudi psi za specialistično uporabo (iskanje drog in eksplozivov). Vodniki s psi opravljajo naloge varovanja državne meje tudi na mednarodnih letališčih, pristaniščih in na vlakih. Za namen varovanja državne meje je bilo v preteklosti na Oddelku za šolanje službenih psov izšolanih sedem psov za iskanje in odkrivanje skritih oseb v zaprtih prostorih, predvsem v vozilih in priklopnikih.

4.2.5 Kriminaliteta

Službeni psi se uporabljajo na področju kriminalitete za iskanje, sledenje in odkrivanje storilcev kaznivih dejanj. Še posebej pomembni so pri pregledih objektov,

kamor je bilo vlomljeno, saj brez posebnih težav najdejo osebe ali sledi, ki jih je za sabo pustil vlomilec. Podobno velja tudi za uporabo pri hišnih preiskavah, kjer pa se v večji meri uporabljajo psi za specialistično uporabo. Uporabnost in učinkovitost službenih psov na področju kriminalnih dejanj se kaže tudi v sledenju storilcev na terenu, kjer storilec pobegne s kraja dejanja. Vodniki službenih psov so v veliko pomoč tudi ob blokadi objekta in vpadu v objekt, kamor se je zatekel storilec kaznivega dejanja. Pes s svojim ostrim sluhom in vonjem namreč hitreje zazna storilca, kar je prednost predvsem v prostorih z manjšo vidljivostjo in preglednostjo. Pes tako vodniku in drugim policistom, ki sodelujejo v postopku, omogoča lažjo in varnejšo izsleditev storilca in kasnejše prijetje le-tega.

4.2.6 Iskanje oseb na terenu

Podobno kot pri iskanju in sledenju storilcev kaznivega dejanja, se tudi pri iskanju drugih oseb na terenu službeni pes uporablja zaradi izrazito razvitega voha, s katerim je sposoben določiti, ločiti in nakazati vonj, ki ga je iskana oseba pustila za sabo. Oseba, ki se išče, na odvrženih ali izgubljenih predmetih oziroma predmetih, ki se jih je dotikala, vedno pusti toliko svojega vonja, da ga službeni pes zazna. Ob sledenju in iskanju oseb na terenu je izredno pomembno, da policist, ki je prvi prispel na kraj, zavaruje sledi in širšo okolico ter s temi ugotovitvami seznaní policista vodnika službenega psa. Zavarovanje okolice je pomembno zaradi tega, da psa ne moti vonj drugih ljudi. Uspešno sledenje iskani osebi pa je odvisno od številnih dejavnikov in pogojev, ki so lahko ugodni, manj ugodni, slabi ali pa teh pogojev sploh ni.

Ugodni pogoji so:

- starost sledi do 3 ur,
- naravni teren (travniki, gozd in podobno),
- po sledih iskane osebe niso hodile druge osebe ali živali,
- temperatura ozračja med 1 °C in 20 °C,
- ni močnejših padavin ali vetra,
- »konzervirane« sledi - sledi, ki nastanejo zvečer in nanje pade rosa, sledenje pa poteka zjutraj, tako da je sled stara od 12 do 15 ur,
- sledenje po snegu višine do 10 cm.

Manj ugodni pogoji so:

- starost sledi od 3 do 12 ur,

- teren so prehodile druge osebe ali živali, tako da so sled »križale«,
- temperatura ozračja, ki je nižja od 1 °C ali višja od 20 °C
- močnejše padavine in veter,
- sled poteka preko prometnih komunikacij, potokov, sveže pokošenih ali pognojenih travnikov itd.

Slabi pogoji so:

- starost sledi več kot 12 ur,
- teren so prehodile druge osebe ali živali, tako da so sled večkrat »križale«,
- temperatura ozračja je nižja od -5 °C ali višja od 30 °C,
- zelo močne padavine in močan veter.

Ni pogojev, če:

- se sled nahaja na umetnih površinah (beton, asfalt in podobno),
- se sled nahaja v naselju (ulice, parki, parkirišča in podobno) (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

4.3 Specialistična uporaba službenih psov v policiji

Službeni psi so zaradi izredno razvitih čutil vonja nenadomestljivi pri iskanju posameznih prepovedanih in nevarnih snovi v okviru policijskega dela. Tako se psi za specialistično uporabo v policiji uporabljajo na dveh področjih, in sicer za iskanje prepovedanih drog ter iskanje eksplozivov.

4.3.1 Iskanje prepovedanih drog

Policijski službeni psi za iskanje prepovedanih drog se uporabljajo praviloma brez nagobčnika in oprsnice, razen v primeru, ko drugače zahteva vrsta in narava naloge. Pes odkriva in nakazuje tiste vrste drog, katerih vonj je spoznal med šolanjem. Psi za iskanje prepovedanih drog se uporabljajo predvsem pri iskanju le-teh pri pregledu območja oziroma terena, objektov ali prostorov, oseb, prevoznih sredstev in pregledu prtljage. Službeni pes za iskanje prepovedanih drog lahko v enem dnevu intenzivno dela od 3 do 4 ure, kar je odvisno predvsem od same naloge, območja, objektov in drugih okoliščin, ki vplivajo na delo psa (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005: 11. člen).

Pregled območja oziroma terena

Vodnik s službenim psom lahko učinkovito sodeluje pri pregledu območja oziroma terena (travnate površine, gozdovi, dvorišča in podobno), pri katerem se iščejo prepovedane droge. Službeni pes pri tem išče in nakazuje droge, ki so na površju ali zakopane. Sama učinkovitost pa je odvisna predvsem od različnih dejavnikov, kot so vrsta in količina droge, čas, v katerem je bila droga zakopana, globina, na kateri se nahaja droga, in drugo. Če je pri tem potrebno pregledati večje območje, se v iskanje vključi več vodnikov s službenimi psi (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

Pregled objekta ali prostora

Vodniki s službenimi psi lahko učinkovito sodelujejo tudi pri pregledu objektov ali prostorov, kot so bivalni prostori, kleti, garaže, gospodarska in druga poslopja in podobno, kjer se iščejo prepovedane droge (v stenah, tleh, pohištvu, skritih predelih itd). Ob tem je potrebno poudariti, da lahko službeni pes išče do višine, do katere se lahko povzpne na zadnjih nogah. V hišne preiskave, pri katerih se iščejo droge, se morajo obvezno vključiti vodniki s službenim psom za iskanje prepovedanih drog. Ob tem je pomembno, da se prostor pred pregledom prezračí, če je to potrebno, med samim pregledom pa mora biti prostor zaprt (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

Pregled oseb

Službeni psi za iskanje prepovedanih drog še niso posebej izšolani za iskanje le-teh pri osebi. Obstaja pa verjetnost, da službeni pes drogo nakaže, v kolikor jo ima oseba pri sebi in gre mimo psa. Verjetnost je večja, če ima oseba pri sebi večjo količino prepovedanih drog (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

Pregled prometnih sredstev

Službeni pes za iskanje prepovedanih drog učinkovito sodeluje tudi pri pregledu prometnih sredstev, pri katerih se iščejo prepovedane droge. Tukaj podobno kot pri pregledu prostorov velja, da lahko pes išče do višine, do katere se lahko povzpne na zadnjih nogah. Služben pes se pri pregledih prevoznih sredstev največkrat uporablja na območjih mejnih prehodov in redkeje v notranjosti. Vodnik službenega psa za iskanje drog tako sodeluje pri pregledih vozil v cestnem prometu, pregledih vlakov, plovil in zračnih plovil. Ob tem vodnik najprej sam pregleda sredstvo, nato pa s psom

opravi zunanji in nadalje še notranji pregled prevoznega sredstva. Sam pregled se prilagaja vrsti in velikosti prevoznega sredstva in pripadajoči prometni infrastrukturi (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

Pregled prtljage

Službeni pes za odkrivanje drog lahko pregleda tudi prtljago v kateremkoli prevoznem sredstvu. Prav tako lahko pregleda vso drugo prtljago (najdeno, zapuščeno, prtljago pešcev in podobno). Pri tem je pomembno, da vodnik prtljago pripravi tako, da je dostopna psu in izloči vse moteče ter nevarne predmete (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

4.3.2 Iskanje eksplozivnih sredstev

Enako kot pri iskanju prepovedanih drog se tudi službeni pes, šolan za iskanje eksplozivnih sredstev, praviloma uporablja brez nagobčnika in oprsnice, razen če drugače zahteva vrsta naloge. Tudi za te pse je značilno, da iščejo eksploziva, katerih vonje so se naučili med šolanjem. Službeni pes policije za iskanje eksplozivnih sredstev se prav tako uporablja pri pregledu območja ali terena, objektov ali prostorov, oseb, prevoznih sredstev in pregledu prtljage. Hkrati pa tudi za službenega psa za iskanje eksplozivov velja, da lahko v enem dnevu intenzivno dela od 3 do 4 ure, odvisno od naloge, območja, objektov in drugih okoliščin, ki vplivajo na njegovo delo.

Pri opravljanju pregleda, kjer se išče eksplozivna telesa, pa mora vodnik službenega psa upoštevati določbe Navodila o delu policije ob sprejemu sporočila o nastavitvi eksplozivne naprave, ob najdbi sumljivega predmeta ali ob eksploziji (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005: 11. člen).

Za delo vodnikov službenih psov in službenih psov policije za odkrivanje in iskanje eksplozivnih sredstev veljajo popolnoma enake določbe in načini dela, kot je to opisano v prejšnjem podpoglavju o uporabi službenega psa za iskanje prepovedanih drog. Razlika je le v tem, da vodnik terena, območja, objekta, oseb, prtljage ali prevoznih sredstev pred začetkom ne pregleduje sam, temveč vedno skupaj s psom v sistematičnem pregledu. Prav tako je pomembno, da službeni pes le pasivno nakaže kraj z vonjem po eksplozivu in se eksplozivnih sredstev ne dotika (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005).

4.4 Pasma službenih psov

Šola službenih psov je do leta 1959 sama vzrejala pse za potrebe policije, kasneje pa je to opustila zaradi nesmotrnosti. Po tem letu je šola začela kupovati pse pri zasebnih rejcih. Od leta 1976 do leta 1986 je znova potekala lastna vzreja, vendar so jo zaradi stroškov ponovno opustili. Odkup psov danes še vedno poteka od zasebnih rejcev, vendar pa Oddelek za šolanje službenih psov, zaradi pomanjkanja ustreznih in kvalitetnih psov na trgu, spet razmišlja o lastni vzreji (Huselja, Resinovič, 2010).

Pri izbiri in nakupu mladiča je pomemben izbor značajskih lastnosti psa oziroma mladiča. Za delo v policiji je zraven tega potrebno upoštevati tudi značajske lastnosti vodnika, ki psa kupuje. Ob nakupu pa je potrebno upoštevati še, da se mladiča iz legla vzame vsaj šesti teden starosti, saj tako ne more razviti več- oziroma manjvrednega odnosa v primerjavi z ostalimi mladiči in je tako v nadaljnjem šolanju z njim manj težav (Priročnik za vodnike službenih psov policije, 2007).

Potrebno je podariti, da se za splošno uporabo kupujejo le samci, medtem ko se za specialistično uporabo nabavljajo tudi samice. Ob nabavi psa je pomembno tudi, da ima pes lastnosti službenega psa. Po zunanosti mora ustrezati tipu delovnih ali lovskih psov, zato ne sme imeti napak v telesni zgradbi ter ne sme odstopati od pasemskih standardov, saj sicer ni primeren za službeno uporabo. Obvezno je tudi cepljenje proti steklini. Pes ob prvem praktičnem preizkusu oziroma ob nakupu ne sme biti mlajši od desetih mesecev ali starejši od dveh let (Košak, 2010).

Danes se v slovenski policiji uporabljajo naslednje pasme psov:

- belgijski ovčar,
- nemški ovčar,
- rotvajler,
- različne lovske pasme.

4.4.1 Belgijski ovčar (Malinois)

Vrsta belgijskega ovčarja, ki se uporablja v slovenski policiji, je Malinois. Belgijski ovčar vrste Malinois (v nadaljevanju belgijski ovčar) je pes srednje višine (visok od 61 - 66 cm) rumeno rjave barve. Pasma belgijskega ovčarja se v policiji uporablja za izvajanje splošnih nalog in specialističnih nalog. Belgijski ovčar je trenutno najbolj zastopana pasma, ki se uporablja v slovenski policiji. Razlogi za to so predvsem zdravstvene narave, saj navedena pasma nima pretiranih težav s kolki in hrbtenico,

kot se to pojavlja pri drugih psih. Belgijski ovčarji so tudi izjemno temperamentni, zaščitniški in hrabri psi, kar se kaže v njihovi ponosni držji, ko glavo in rep držijo visoko v zrak. Ob tem so pogosto nezaupljivi do tujcev, po drugi strani pa zelo navezani na lastnika ali drugo osebo, ki skrbi zanj. Belgijski ovčarji imajo tudi izredno voljo do dela, saj zelo hitro in učinkovito naredijo vse, kar se od njih zahteva. Prav to jih skupaj z njihovo inteligentnostjo in energičnostjo uvršča v sam vrh zastopanosti med službenimi psi policije.

4.4.2 Nemški ovčar

Nemški ovčar je srednje velik pes (60 - 65 cm) mišičaste postave. Ponavadi je črn z rjavimi ali rumenimi lisami oziroma popolnoma črn ali siv. Tako kot belgijski je tudi nemški ovčar namenjen splošni in specialistični uporabi v policiji. Nemški ovčar je bil v preteklosti najbolj zastopana pasma med službenimi psi, vendar mu je danes ta primat prevzel belgijski ovčar. To je posledica predvsem tega, ker je nemški ovčar bolj dovzeten za poškodbe in bolezni, največkrat so to težave s kolki in sklepi. Nemški ovčar je izredno zaščitniški in zvest svojemu lastniku in vodniku. Do tujih oseb je pogosto nezaupljiv. Ta pasma psov je izredno inteligentna, hrabra, zaupljiva, vodljiva in temperamentna. Nemški ovčar se je zmožen prilagoditi vsaki situaciji in ima veliko voljo do dela. Prav tako z veliko vnemo izvaja vse ukaze, kar je še posebej pomembno pri opravljanju nalog policije. Zaradi vseh navedenih lastnosti je nemški ovčar pasma, ki se v veliki meri uporablja v policiji, hkrati pa pasma, ki je nasploh deležna ogromno spoštovanja.

4.4.3 Rotvajler

Rotvajler je še tretja pasma psov, ki se uporablja za splošno uporabo v slovenski policiji. Rotvajler je pes srednje postave (višine 55 - 68 cm), vendar izredno močnih kosti, mišičast, okreten in vzdržljiv. Njegovo telo je črne barve s svetlo rjavimi lisami. Rotvajler je izjemno zaščitniška pasma, zato je do tujcev ponavadi zelo sumničav in izrazito teritorialen. Kot izraža že njegov videz, je rotvajler zelo močan pes, ki ga krasijo tudi velika delovna vnema in odločna ter čvrsta posredovanja, ko je izzvan. Prav tako ima izjemno sposobnost, da loči resnično nevarnost od igre, zato resnično posreduje le tedaj, ko je to potrebno. Je tudi zelo odporen na bolečino in zaradi tega ne popusti, dokler ne porazi oziroma onemogoči nasprotnika. Zaradi navedenih lastnosti je rotvajler primerna pasma za službenega psa policije. Vendar

pa danes v slovenski policiji najdemo le še dva primerka te pasme, saj so zelo občutljivega zdravja. So namreč zelo dovzetni za bolezni in poškodbe kolkov, ramen in hrbtenice.

4.4.4 Lovske pasme

Lovske pasme psov se uporabljajo izključno za specialistično uporabo v policiji. Večinoma gre za samičke, ki so bolj primerne za iskanje, saj jih vonj drugih živali pri tem ne moti. Med najbolj zastopanimi lovskimi pasmami so terierji in ptičarji.

Število službenih psov trenutno v policiji je 134, in sicer 95 za splošno uporabo, 36 za specialistično uporabo, 3 psi pa so izločeni iz uporabe (Tabela 1).

Tabela 1: Število službenih psov v slovenski policiji glede na uporabo

Pasma psov	Število psov	Splošne nal.	Droge	Eksplozivi
Belgijski ovčar	66	57	5	2
Nemški ovčar	40	33	4	2
Mešanec	5	3	2	-
Nemški kratkodlaki ptičar	4	-	2	2
Nemški ptičar	3	-	2	1
Nemški lovski terier	3	-	2	1
Rotvajler	2	2	-	-
Lovski terier	2	-	2	-
Foksterier	2	-	2	-
Parson Russel terier	2	-	2	-
Koker španjel	1	-	1	-
Weimarski ptičar	1	-	1	-
Zlati prinašalec	1	-	-	1
Madžarska vižla	1	-	1	-
Nemški žimavec	1	-	1	-
Skupaj	134	95	27	9

4.5 Oprema službenega psa

Vodnik službenega psa policije mora psa pred izvedbo naloge opremiti s predpisano opremo. Oprema službenega psa mora biti sistematizirana in tipizirana za uporabo v policiji. Ob tem je potrebno poudariti, da se opreme službenih psov za splošno in specialistično uporabo med seboj razlikujejo.

Oprema službenega psa za splošno uporabo:

- Ovratnica - usnjena, najlonska ali kovinska
- Nagobčnik - usnjen ali kombinacija usnja, kovine in filca
- Povodec - usnjen ali najlonski, dolžine 120 cm, s karabinom in kovinskim prstanom
- Oprsnica - z odbojnim napisom »POLICIJA« na modri podlagi
- Najlonska vrvica - dolžine 10 m, s karabinom
- Sledilna vrvica - najlonska, dolžine 10 m, s karabinom
- Zaščitni copatki
- Torba za opremo psa

Oprema službenega psa za specialistično uporabo:

- Ovratnica - usnjena ali najlonska
- Povodec - usnjen ali najlonski, dolžine 120 cm, s karabinom in kovinskim prstanom
- Hladilna torba za prenos vzorcev eksplozivov
- Zaščitni copatki
- Torba za opremo psa

Zraven naštetega k opremi za vse službene pse spadajo še pribor za higieno psa, komplet prve pomoči za psa, igrača za vadbo, transportni boks, transportna posoda za vodo in posoda za hrano ter vodo (Priročnik za vodnike službenih psov policije, 2007).

Sama opremljenost psa je odvisna predvsem od vrste in narave naloge ter z njo povezane ocene tveganja. Tako ni pomembno, da ima službeni pes vso opremo vedno na sebi, ampak se le-ta izbira glede na delovne naloge.

5 Normativno pravna podlaga za uporabo službenega psa v slovenski policiji

5.1 Zakon o policiji (ZPol, 2009)

Zakon o policiji (ZPol, 2009) določa, da imajo policisti pri opravljanju svojih nalog pravico uporabiti službenega psa kot prisilno sredstvo. Za uporabo prisilnega sredstva gre le takrat, kadar policisti pri opravljanju nalog policije uporabijo prisilno sredstvo za neposredno delovanje na osebo (ZPol, 2009: 50. člen).

Policisti smejo uporabiti le tisto prisilno sredstvo, ki je sorazmerno načinu in moči upiranja ali napada. Pri uporabi prisilnih sredstev morajo policisti spoštovati človekovo osebnost in njegovo dostojanstvo. Če sme policist pri izvajanju policijskih nalog v določenem primeru uporabiti več prisilnih sredstev hkrati, sme hujše prisilno sredstvo uporabiti le, če je bila uporaba milejšega sredstva neuspešna ali če zaradi okoliščin in razlogov za varnost življenja, osebno varnost ali varnost premoženja ljudi ne bi bila mogoča. Policisti morajo prenehati uporabljati prisilno sredstvo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bilo uporabljeno (ZPol, 2009: 51. člen).

Policist sme uporabiti službenega psa kot prisilno sredstvo z nagobčnikom na vrvici ali brez nje in brez nagobčnika na vrvici ali brez vrvice (ZPol, 2009: 51.č člen).

Z nagobčnikom in na vrvici

Službenega psa z nagobčnikom in na vrvici sme policist uporabiti v vseh primerih, ko je dovoljena uporaba plinskega razpršilca, fizične sile ali palice (ZPol, 2009: 51.č člen).

Plinski razpršilec, fizično silo ali palico pa lahko policist uporabi, če ne more drugače obvladati upiranja osebe, ki ne izpolnjuje zakonitih ukazov, moti javni red, ali upiranja osebe, ki jo je treba prijeto, privedi ali ji odvzeti prostost, kot tudi, če mora odvrniti napad na osebe ali objekte, ki jih varuje, ali napad na sebe ali koga drugega (ZPol, 2009: 51.b člen).

Pri tem upiranju osebe pomeni vsako ravnanje, s katerim določena oseba policistu onemogoča izvedbo zakonite policijske naloge. Upiranje je lahko pasivni ali aktivno. Pri pasivnem upiranju oseba ne upošteva policistovega zakonitega ukaza ali pa s svojim ravnanjem onemogoča izvedbo policijske naloge, to pomeni, da se usede, uleže, obrne stran, se prime za predmet ali kakšno drugo podobno ravnanje. Aktivno upiranje pa pomeni upiranje z orožjem, orodjem, drugimi predmeti in sredstvi ali s

fizično silo, pri čemer ima oseba, ki se upira, namen policistu preprečiti izvedbo policijske naloge. Za aktivno upiranje se štejejo tudi hujskanje k upiranju, beg osebe in ogrožanje. Pri ogrožanju oseba s svojim položajem, kretnjami ali drugim ravnanjem kaže na to, da bo napadla policista ali drugo osebo ali objekt, ki ga policist varuje (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006: 76. člen).

Napad osebe pa pomeni vsako protipravno, neposredno aktivnost storilca s fizično silo, orožjem, orodjem in drugim predmetom ali sredstvom z namenom, da bi policista ali koga drugega poškodoval ali mu vzel življenje. Za napad se šteje tudi napad na objekt, ki ga policist varuje (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006: 77. člen). Bistvena razlika med upiranjem in napadom je v namenu storilca. Pri prvem gre za preprečitev oziroma onemogočanje določene policijske naloge, medtem ko je pri napadu namen storilca poškodba ali smrt policista ali druge osebe.

Z nagobčnikom in brez vrvic

Službenega psa z nagobčnikom in brez vrvic sme policist uporabiti:

- za preprečitev bega in prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti,
- za preprečitev bega osebi, ki je storila prekršek zoper javni red,
- za odvrnitev napada nase, na koga drugega ali na objekt, ki ga varuje,
- za vzpostavitev javnega reda (ZPol, 2009: 51.č člen).

Brez nagobčnika in na vrvici

Službenega psa brez nagobčnika in na vrvici sme policist uporabiti:

- za vzpostavitev javnega reda, če je z dejanji skupine ljudi ogroženo življenje ali osebna varnost ljudi ali premoženje večje vrednosti,
- za prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (ZPol, 2009: 51.č člen).

Tukaj se službeni pes ne uporablja za preprečitev bega storilcu kaznivega dejanja, temveč le pri prijemu storilca, ko se le-ta upira s fizično silo, orožjem ali drugimi predmeti (Mihelič, 2010).

Brez nagobčnika in brez vrvic

Službenega psa brez nagobčnika in brez vrvic sme policist uporabiti, če ne more drugače:

- zavarovati življenja ljudi,

- preprečiti bega osebi, ki je zalotena pri kaznivem dejanju, za katero je po zakonu mogoče izreči kazen zapora 3 leta ali več,
- preprečiti bega osebi, ki ji je odvzeta prostost, ali osebi, za katero je izdan nalog za odvzem prostosti, ker je storila kaznivo dejanje, za katero je po zakonu mogoče izreči kazen zapora 3 leta ali več,
- odvrniti napada na varovano osebo ali objekt,
- odvrniti od sebe neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njegovo življenje (ZPol, 2009, 51.č člen).

Zalotitev osebe pri kaznivem dejanju pomeni, da je oseba zalotena na kraju kaznivega dejanja ali v njegovi neposredni bližini ob storitvi ali takoj po storitvi kaznivega dejanja (Marolt, 2010).

Neposreden protipraven napad na policista je napad s strelnim ali drugim orožjem, nevarnim orodjem ali drugimi sredstvi, napad več napadalcev ali napadalca, ki je fizično močnejši ali uporablja posebne spretnosti, s čimer je ogroženo življenje policista (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006: 100. člen).

5.2 Pravilnik o policijskih pooblastilih

V Pravilniku o policijskih pooblastilih je opredeljen način izvajanja posameznih policijskih pooblastil ob izpolnjenih zakonskih pogojih. Tako Pravilnik ureja tudi način uporabe službenega psa policije kot prisilnega sredstva. Za uporabo službenega psa se šteje postopek policista vodnika, pri katerem službeni pes s telesom ali z ugrizom neposredno deluje na osebo. Za opravljanje nalog policije se lahko uporabljajo samo službeni psi, ki so ustrezno izurjeni in opremljeni in jih vodijo usposobljeni policisti vodniki (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006: 91. člen).

Policist vodnik mora službenega psa, če je le mogoče, ves čas nadzorovati, da osebe, proti kateri ga uporablja, po nepotrebem ne poškoduje (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006: 92. člen).

5.3 Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije

Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije natančno določa šolanje, uporabo in oskrbo službenih psov policije, naloge in pristojnosti policijskih enot na tem področju ter dolžnosti policistov vodnikov službenih psov in drugih policistov, ki

delajo na tem področju (Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije, 2005: 1. člen).

Navedeno Navodilo v 13. členu določa, da se lahko službeni pes policije za splošno uporabo uporablja tudi kot prisilno sredstvo v skladu z Zakonom o policiji, in sicer se lahko uporabi z nagobčnikom ali brez njega in na vrvici ali brez nje.

6 Normativno pravna podlaga za uporabo službenega psa v tujih policijah

6.1 Republika Hrvaška

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (Zakon o policijskem delu in pooblastilih, 2009)

Zakon o policijskem delu in pooblastilih, ki zavezuje hrvaško policijo v 81. in 82. členu, govori, da smejo policisti kot prisilno sredstvo uporabiti službenega psa. Prisilno sredstvo se sme uporabiti v primerih, ki jih predpisuje zakon, za zaščito življenja, obvladovanje upiranja, preprečevanje bega, odvrnitev napada in odpravljanje nevarnosti, ko je verjetno, da z opozorilom in ukazom ne bo mogoče doseči cilja.

Službenega psa kot prisilno sredstvo se lahko uporabi z nagobčnikom na povodcu ali brez povodca in brez nagobčnika na povodcu ali brez njega.

Z nagobčnikom in na povodcu

Službenega psa z nagobčnikom in na povodcu sme policist uporabiti kot prisilno sredstvo, kadar je dovoljena uporaba fizične sile, razpršilca z neškodljivimi snovmi in palice (Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, 2009: 87. člen).

Policist je pooblaščen, da uporabi fizično silo zaradi:

- obvladovanja upiranja osebe, ki moti javni red, ali osebe, ki jo je treba prijeti, privedi, pridržati ali zadržati;
- preprečitve samopoškodovanja osebe;
- odvrnitve napada nase, drugo osebo ali osebo ali objekt, ki jih varuje;
- preprečitve samovoljnega odhoda osebe z določenega kraja.

Policist je pooblaščen, da uporabi razpršilec z dražilnimi snovmi, ko so izpolnjeni pogoji za uporabo fizične sile, razen v primeru obvladovanja pasivnega upiranja.

Policist je pooblaščen, da uporabi palico, kadar je uporaba fizične sile ali razpršilca neuspešna oziroma uspeha ni mogoče doseči (Zakon o policijskih poslovanjih i ovlastima, 2009: 84. člen).

Z nagobčnikom in brez povodca

Službenega psa z nagobčnikom in brez povodca sme policist kot prisilno sredstvo uporabiti za:

- preprečitev bega in prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti;
- preprečitev bega osebi, ki deluje v nasprotju s predpisi o nadzoru državne meje;
- odvrnitev napada na objekt in prostor, ki ga varuje;
- vzpostavitev javnega reda in miru.

Brez nagobčnika in na povodcu

Službenega psa brez nagobčnika in na povodcu sme policist kot prisilno sredstvo uporabiti za:

- vzpostavljanje javnega reda in miru, če je ta kršen v večjem obsegu;
- preprečevanje ravnanja skupine ljudi, ki ogroža življenje ali osebno varnost ljudi ali premoženje večje vrednosti;
- preprečitev bega storilcu kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti.

Brez nagobčnika in brez povodca

Službenega psa brez nagobčnika in brez povodca sme policist kot prisilno sredstvo uporabiti, ko so izpolnjeni pogoji za uporabo strelnega orožja (Zakon o policijskih poslovanjih i ovlastima, 2009: 87. člen).

Policist je pooblaščen, da uporabi strelno orožje:

- v nujni obrambi;
- v skrajnem primeru, ko brez uporabe strelnega orožja ni mogoče odvrniti istočasne ali neposredne, neizogibne in neizzvane nevarnosti za lastno življenje ali življenje drugih ljudi in te nevarnosti ni mogoče odvrniti na drug način;

- če ne more drugače prijeti osebe zalotene pri kaznivem dejanju, za katerega je mogoče izreči kazen zapora najmanj 10 let, ali osebe, za katero je razpisano iskanje zaradi storitve takega kaznivega dejanja;
- če ne more drugače preprečiti bega osebi, ki je osumljena ali obtožena za kaznivo dejanje iz prejšnje alineje, ali bega osebi, ki je pobegnila s prestajanja kazni zapora za omenjeno kaznivo dejanje (Zakon o policijskim poslovanju i ovlastima, 2009: 91. člen).

Pravilnik o načinu postopanja policijskih službenika (Pravilnik o načinu izvajanja postopkov policistov)

S tem pravilnikom se določa način izvajanja policijskih postopkov pri izvrševanju nalog policije in uporabi policijskih pooblastil. Način uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva omenjeni pravilnik določa v 137. in 138. členu. Službeni pes je posebej izšolan pes, ki se lahko uporabi kot sredstvo prisile pod zakonsko določenimi pogoji, le pod nadzorom strokovno usposobljenega policista (policista vodnika službenega psa). V kolikor pri izvajanju uradnih nalog policije službeni pes ostane brez nadzora vodnika, je drugi vodnik službenega psa dolžan izvesti potrebne ukrepe in preprečiti nadaljnjo uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva.

6.2 Zvezna republika Nemčija

Zvezna republika Nemčija je sestavljena iz 16 zveznih dežel, ki imajo vsaka svojo zakonodajo. V Nemčiji sicer obstaja nacionalni zakon, ki opredeljuje pooblastila policije, ampak je policija znotraj posameznih zveznih dežel vezana tudi na zakonodajo le-te. Tako so lahko zakonski pogoji glede uporabe službenega psa od dežele do dežele različni in drugače definirani. Za primerjavo sem uporabil zvezno deželo Bavarsko kot eno največjih nemških dežel in nam najbližjo po oddaljenosti.

Gesetz über die Aufgaben und Befugnisse der Bayerischen Staatlichen Polizei (Zakon o nalogah in pooblastilih bavarske policije, 2012)

Zakon o nalogah in pooblastilih bavarske policije (2012, v nadaljevanju PAG) v svojem 54. členu govori o prisilnih ukrepih, ki jih lahko uporabi bavarska policija. Ti ukrepi so: nadomestni ukrepi, denarna kazen in neposredna sila.

V 58. členu zakon določa, da lahko policisti uporabijo neposredno silo, kadar drugi prisilni ukrepi ne pridejo v poštev ali z njimi ni mogoče zagotoviti uspeha ali so neustrezni. Ob tem se izključuje uporaba neposredne sile v namen pridobitve izjave posameznika.

Pred uporabo prisilnih ukrepov je potrebno posameznika, na katerega se ukrep nanaša, opozoriti o uporabi le-teh, če ne bo izpolnil ukaza. Opozorilo ni potrebno, kadar okoliščine tega ne dopuščajo in je uporaba prisilnih ukrepov nujno potrebna za preprečitev nevarnosti (PAG, 2012: 59. člen).

Zakon o nalogah in pooblastilih bavarske policije v 61. členu opredeljuje pojem neposredne sile. Neposredna sila pomeni ukrepe zoper ljudi ali predmete, in sicer s pomočjo fizične sile, pripomočkov ali orožja. Kot pripomočki so opredeljena naslednja sredstva: posebna sredstva za vezanje in vklepanje, vodni curek, tehnične ovire, posebna vozila, dražilna sredstva, posebna eksplozivna sredstva, službeni konj in službeni pes. Za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva na podlagi zakona PAG morajo biti tako izpolnjeni naslednji pogoji:

- policijska naloga, ki se opravlja, mora biti v skladu z zakonom PAG, zakonom, ki ureja kazenski postopek (Strafprozessordnung, StPO, 1987), ali v skladu s katerim drugim zakonom;
- policist mora imeti pravico za takojšnje ukrepanje oziroma interveniranje (uporaba neposredne sile na podlagi PAG);
- policist mora upoštevati načelo sorazmernosti - v skladu s 4. členom PAG mora policistov ukrep minimalno vplivati na posameznika ali skupnost in ga ne sme voditi v slabši položaj, prav tako mora biti ukrep sorazmeren glede na cilj, ki ga je potrebno doseči;
- policist mora preveriti, ali bi bila uporaba fizične sile dovolj za izpolnitev naloge, če ne, lahko uporabi pripomočke (tudi službenega psa).

Zakon tako konkretnih pogojev za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva ne določa. Določa le, da mora policist pred uporabo službenega psa uporabiti druga milejša sredstva prisile, s katerimi je mogoče opraviti nalogo. Šele ko je uporaba milejših sredstev neuspešna, lahko uporabi tudi službenega psa. Uporaba torej temelji predvsem na upoštevanju načela sorazmernosti, ki je zapisano tudi v nemški ustavi. Zraven tega je ob uporabi službenega psa potrebno upoštevati še druga načela za uporabo vseh pripomočkov neposredne sile na ljudi ali predmete. V 62., 63. in 64. členu Zakona o nalogah in pooblastilih bavarske policije je tako opredeljeno, da je policist dolžan uporabiti policijskega psa na ukaz, razen če bi lahko zaradi tega prišlo

do poškodbe ljudi, uporaba ne bi bila v skladu z nameni službe ali pa bi bilo s tem povzročeno kaznivo dejanje. Prav tako je potrebno ob poškodbi osebe, zoper katero se uporablja službeni pes, zagotoviti zdravniško pomoč, v kolikor okoliščine to dopuščajo. Ob tem je potrebno pred uporabo službenega psa osebo opozoriti na uporabo, razen če okoliščine tega ne dopuščajo in je potrebno ukrepati takoj.

6.3 Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske

Veliko Britanijo sestavljajo štiri dežele (Anglija, Škotska, Wales in Severna Irska), ki so nadalje razdeljene na okrožja oziroma na grofije. Vsaka teh grofij ima svojo policijo in posamezne zakone, ki urejajo uporabo službenega psa. V nadaljevanju so navedeni zakonski pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva angleške policije Thames Valley Police, ki pokriva območje s približno 2 milijonoma prebivalcev ter se nahaja zahodno od Londona.

Policy: Dog - Use of Force Regarding Operational Use and Deployment (Pogodba: Pes - sredstvo prisile pri operativnem delu in napotitvi)

V tem primeru so pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva določeni v pogodbi, ki je sprejeta na podlagi več zakonov, in sicer Criminal Law Act (1967), Police and Criminal Evidence Act (1984) in Common Law (1189).

Policist lahko uporabi toliko sile, kolikor je potrebno v danih okoliščinah zaradi preprečitve hujšega nezakonitega dejanja ali pri prijetju oziroma pomoči zakonitega odvzema prostosti osumljencu ali obdolžencu kaznivega dejanja, ki je nezakonito na prostosti (Criminal Law Act, 1967: 3. odstavek).

Police and Criminal Evidence Act (1984) v svojem 117. odstavku določa, da lahko policist uporabi silo, ki je nujno potrebna. Če v kateremkoli primeru omenjeni zakon daje moč policistu, da uporabi silo in ta ni pogojena s soglasjem druge osebe, ki ni policist, potem policist lahko uporabi primerno silo, ki je nujno potrebna pri uveljavljanju zakona. Zakon Common Law (1189) pa določa, da lahko vsak uporabi silo zaradi samoobrambe, za zaščito drugih in v določenih okoliščinah tudi za zaščito premoženja.

Na podlagi omenjenih zakonov tudi Pogodba: Pes - Sredstvo prisile pri operativnem delu in napotitvi (v nadaljevanju pogodba) določa, da mora biti vsaka sila upravičena glede na dane razmere in okoliščine. Službeni pes policije se kot prisilno sredstvo lahko uporabi za:

- zasledovanje in prijetje osebe, ki beži;
- razorožitev zločinca, ki je oborožen s strelnim ali drugim orožjem;
- varovanje in spremljanje osebe v pripor;
- obrambo vodnika pred napadom;
- obrambo drugih policistov pred napadom;
- zaščito drugih nedolžnih oseb;
- zaščito premoženja;
- obrambo sebe pred napadom;
- nadzorovanje množice (na spontanih ali vnaprej načrtovanih javnih prireditvah in športnih prireditvah).

Vodnik službenega psa mora imeti psa ves čas pod nadzorom. Pogodba omenja tudi problem skupnega nadzora vodnika in psa, saj je pes še vedno samostojno bitje, ki je sposoben svojega mišljenja in delovanja. Določeno je, da lahko vodnik psa uporabi na dva načina, in sicer na povodcu ali brez povodca. Z uporabo povodca lahko vodnik psu določa smer gibanja in razdaljo med njim in psom. Ta način se uporablja predvsem ob nadzorovanju množice, kjer lahko vodnik psa usmerja pred skupinami. Vodnik lahko službenega psa uporabi tudi brez povodca, vendar le z namenom dokončanja določene naloge, pri kateri bo pes še vedno v neposredni bližini vodnika. Službeni pes lahko namreč zazna druge dražljaje in nevarnosti in se temu primerno odzove.

Pogodba tako določa, da je dolžnost vodnika imeti psa s povodcem ali brez njega nenehno pod nadzorom. Predvsem pri uporabi psa brez povodca je pomembno, da vodnik s službenim psom ohrani vizualni stik in ga tako lahko odpokliče, če je to potrebno.

Policist vodnik službenega psa mora pred uporabo osebo, proti kateri bo pes uporabljen, opozoriti o uporabi službenega psa. Če okoliščine to dopuščajo in je to smiselno, se lahko opozorilo izreče dva- ali večkrat. V kolikor okoliščine opozorila ne dopuščajo in je potrebno ukrepati takoj, policistu ni potrebno izreči opozorila.

7 Primerjava pravnih podlag v slovenski in tujih policijah

7.1 Primerjava: Slovenija in Hrvaška

Zakonski pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski in hrvaški policiji so izjemno podobni. Tako v Sloveniji kot Hrvaški se službeni pes kot sredstvo prisile lahko uporabi na štiri načine:

- z nagobčnikom na vrvici ali brez vrvice in
- brez nagobčnika na vrvici ali brez vrvice.

Za uporabo službenega psa policije z nagobčnikom in na vrvici so v obeh policijah na prvi pogled pogoji povsem enaki. Oboji se namreč enačijo s pogoji za uporabo fizične sile, plinskega razpršilca in palice, ki pa se v obeh policijah le nekoliko razlikujejo. V slovenski policiji veljajo enaki pogoji tako za fizično silo, razpršilec kot tudi za palico, medtem ko se v hrvaški policiji ti med sabo v določeni meri razlikujejo. Policisti obeh držav lahko uporabijo fizično silo za obvladovanje upiranja osebe, ki moti javni red, ali osebe, ki jo je treba prijeti, priversti ali pridržati, ali če morajo odvrniti napad na osebe oziroma objekt, ki jih varujejo, ali napad nase ali koga drugega. V hrvaških pogojih je k temu dodano še preprečevanje samopoškodovanja osebe in samovoljnega odhoda osebe s kraja. Sam odhod osebe s kraja v naših pogojih ni posebej omenjen, temveč je zajet v terminu aktivnega upiranja osebe. Razlika pa se pojavi pri plinskem razpršilcu, saj hrvaški policisti le-tega ne smejo uporabiti za namen preprečitve pasivnega upiranja osebe. Palico pa smejo uporabiti le takrat, kadar je uporaba fizične sile ali razpršilca neuspešna ali ni mogoča. V obeh policijah pa velja načelo uporabe najmilejšega prisilnega sredstva, kar pomeni, da se služben pes ne uporabi takoj, ko so izpolnjeni pogoji za uporabo fizične sile, razpršilca ali palice, temveč šele takrat, ko je uporaba teh neuspešna oziroma ni mogoča.

Pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva z nagobčnikom in brez vrvice pa se med seboj razlikujejo v dveh od štirih pogojev. Policisti obeh držav lahko službenega psa uporabijo za preprečitev bega in prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, in za vzpostavitev javnega reda. Prav tako ga lahko oboji uporabijo za odvrnitev napada na objekt, ki ga varujejo, vendar pa pogoji slovenske policije določajo, da se lahko pes z nagobčnikom in na vrvici uporabi tudi

za odvrnitev napada nase ali koga drugega, česar v hrvaškem zakonu ni. Vodnik službenega psa slovenske policije pa lahko službenega psa na tak način uporabi tudi za preprečitev bega osebi, ki je storila prekršek zoper javni red, medtem ko ga lahko hrvaški policist uporabi za preprečitev bega osebi, ki je kršila predpise o nadzoru državne meje, česar naša zakonodaja ne pozna.

Nekoliko več razlik se pojavlja v pogojih za uporabo službenega psa brez nagobčnika in na vrvici. Prvi pogoj v slovenski policiji določa, da se lahko službeni pes na vrvici in brez nagobčnika uporabi za vzpostavitev javnega reda, kadar je z dejanji ljudi ogroženo življenje ali osebna varnost ljudi ali premoženje večje vrednosti. V hrvaškem zakonu pa je ta pogoj razdeljen na dva pogoja, in sicer za vzpostavljanje javnega reda, kršenega v večjem obsegu (se pravi več ljudi), in za preprečevanje dejanj skupine ljudi, ki ogrožajo življenje ali osebno varnost ljudi ali premoženje večje vrednosti. Drugi pogoj v slovenski policiji določa, da se lahko službeni pes brez nagobčnika in na vrvici uporabi tudi za prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, medtem ko hrvaški zakon določa, da se lahko pes na tak način uporabi le za preprečevanje bega takšnega storilca. Slovenski pogoj tako omenja le prijetje storilca, ne pa bega, v nasprotju s pogojem v hrvaškem zakonu.

Kot najhujšo obliko uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva pa tako slovenski kot hrvaški zakon določata službenega psa brez nagobčnika in brez vrvice. Posledično so za takšno uporabo predpisani tudi najostrejši pogoji. V policiji Republike Hrvaške je uporaba psa brez nagobčnika in vrvice enačena z uporabo strelnega orožja, saj so zanj predpisani popolnoma enaki pogoji. V slovenski policiji so pogoji za uporabo psa brez nagobčnika in vrvice podobni pogojem za uporabo strelnega orožja, saj se razlikujejo v dveh od petih pogojev. Ta dva pogoja se navezujeta na beg storilca, ki je zaloten pri storitvi kaznivega dejanja, oziroma beg osebe, ki ji je odvzeta prostost oziroma je zanjo izdan nalog za odvzem prostosti, ker je storila kaznivo dejanje. Službeni pes se tako lahko uporabi, če je za ta kazniva dejanja mogoče izreči kazen zapora treh let ali več. Strelno orožje pa policist lahko uporabi, če se za ta kazniva dejanja lahko izreče kazen zapora nad deset let.

Podobnosti v uporabi službenega psa kot prisilno sredstvo v hrvaški in slovenski policiji se pojavljajo tudi v obeh pravilnikih, ki določata način uporabe. Oba pravilnika tako določata, da je službeni pes posebej izšolan in opremljen pes, ki se uporablja pod nadzorom policista vodnika službenega psa. Prav tako je v obeh primerih omenjeno, da mora biti službeni pes nenehno pod neposrednim nadzorom vodnika.

7.2 Primerjava: Slovenija in Nemčija

V primerjavi zakonskih pogojev za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski in nemški policiji se pojavljajo velike razlike. Kot prva je ta, da nemška policija ne razlikuje uporabe službenega psa na način kot slovenska. Nemški zakon ne govori o uporabi službenega psa z nagobčnikom ali brez njega in na vrvci ali brez vrvice. V nemškem zakonu PAG namreč ni omenjeno, na kakšen način se naj službeni pes uporabi v povezavi z nagobčnikom in vrvico. Gre za precej ohlapne pogoje, ki temeljijo na spoštovanju načela sorazmernosti in uporabe milejšega prisilnega sredstva. To pomeni, da zakon določa le, da se službeni pes lahko uporabi, ko je uporaba milejših prisilnih sredstev neuspešna ali ni mogoča. Načelo uporabe milejšega prisilnega sredstva je predpisano sicer tudi v slovenskih zakonih, ki slovenske policiste zavezuje, da pri svojih nalogah vedno uporabijo milejše prisilno sredstvo, kadar je to mogoče. Vendar pa ob tem zakon v Sloveniji posebej še podrobno določa pogoje za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva, česar pa v nemškem zakonu ni. Pogoje za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v nemški policiji bi tako v določeni meri lahko primerjali s slovenskimi pogoji za uporabo službenega psa z nagobčnikom in na vrvici, ki določa, da se službenega psa na tak način lahko uporabi, ko so izpolnjeni pogoji za uporabo fizične sile, plinskega razpršilca in palice. Ob tem pa je potrebno upoštevati, da je potrebno prej uporabiti našteta pooblastila, če je mogoče, saj službeni pes velja za hujše prisilno sredstvo. Podobno kot to velja v Nemčiji. Nemški zakon pa določa, podobno kot slovenski, da mora policist pred uporabo osebo, zoper katero bo službeni pes uporabljen, opozoriti, da bo uporabil psa, razen če okoliščine opozorila ne dopuščajo. Med pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v nemški in slovenski policiji se torej pojavljajo večje razlike. Policist vodnik službenega psa v Nemčiji lahko le-tega uporabi pri opravljanju vseh nalog, ob tem pa je vezan predvsem na upoštevanje načela sorazmernosti in uporabe milejšega prisilnega sredstva.

7.3 Primerjava: Slovenija in Velika Britanija

Tudi v primerjavi med slovensko in britansko policijo je prva bistvena razlika, ki jo opazimo, da britanski zakon ne predpisuje različnih pogojev za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo glede na način uporabe (z nagobčnikom ali brez njega in na vrvici ali brez nje), kot lahko to zasledimo v slovenskem zakonu. Policist v Veliki Britaniji sicer lahko uporabi psa na povodcu ali brez njega, vendar za to niso

predpisani posebni zakonski pogoji, ampak gre za stvar presoje vodnika službenega psa. Zakon ob tem vodnika zavezuje le, da ima službenega psa ves čas pod neposrednim nadzorom in ga lahko odpokliče, ko je to potrebno, da ne pride do povzročitve nepotrebne škode. Slovenski policist pri uporabi službenega psa nima pravice do lastne presoje, ali bo psa uporabil na povodcu ali brez njega, temveč je to odvisno od pogojev, ki so predpisani v zakonu.

Med samimi pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski in britanski policiji pa lahko najdemo tudi nekatere podobnosti. Britanski policist lahko službenega psa kot prisilno sredstvo uporabi za zasledovanje in prijetje osebe, ki beži. Tudi slovenski zakon določa, da se lahko službeni pes uporabi za preprečitev bega in prijetje osebe, vendar pa nadalje določa še, da mora ta oseba predhodno storiti kaznivo dejanje oziroma prekršek zoper javni red, česar pa britanski zakon ne določa. Ob tem lahko torej sklepamo, da se v Veliki Britaniji službeni pes lahko uporabi za preprečitev bega katerikoli osebi, ki beži, ne glede na njeno predhodno dejanje. Vodnik službenega psa v Veliki Britaniji lahko psa kot prisilno sredstvo uporabi tudi za obrambo sebe ali drugega policista pred napadom, za obrambo samega psa pred napadom in za zaščito drugih oseb ter premoženja. Podobne pogoje predpisuje tudi zakon v Sloveniji, ki določa, da lahko policist uporabi psa za odvrnitev napada nase, na koga drugega ali na objekt, ki ga varuje, oziroma za zavarovanje življenja ljudi oziroma odvrnitve neposrednega protipravnega napada, s katerim je ogroženo njegovo življenje. Oba zakona tako predpisujeta, da se lahko službeni pes kot prisilno sredstvo uporabi za zaščito in zavarovanje življenj bodisi policistov bodisi drugih ljudi, ko so ta ogrožena. Britanski pogoji za uporabo službenega psa pa se v nekaterih pogojih precej razlikujejo od slovenskih. Policist v Veliki Britaniji lahko psa uporabi tudi za razorožitev oborožene osebe in za varovanje ter spremljanje osebe v pripor, česar pa pogoji v slovenski policiji ne določajo. Prav tako lahko na podlagi britanskega zakona policisti uporabijo službenega psa za nadzorovanje množice na različnih javnih prireditvah. Tukaj se sicer pojavlja podobnost z dvema pogojema v slovenskem zakonu, ki določata, da se lahko službeni pes uporabi za vzpostavitev javnega reda, če je ta kršen s strani ene osebe ali skupine oseb. Vendar pa je tukaj pogoj, da je javni red že kršen in se pes uporabi za preprečevanje nadaljnjih kršitev in odpravo le-teh. Iz pogojev britanskega zakona pa je moč razbrati, da se službeni pes kot prisilno sredstvo lahko uporabi že za nadzorovanje množice in lahko deluje preventivno.

Tudi v britanskem zakonu zasledimo, tako kot v vseh proučevanih, da je vodnik službenega psa pred njegovo uporabo dolžan izreči opozorilo osebi, na katero se

uporaba psa nanaša. Ob tem britanski zakon daje možnost policistu, da lahko opozorilo izreče celo večkrat, če je to smiselno in dopustno. Slovenski zakon sicer posebej ne predpisuje, kolikokrat mora policist opozorilo izreči, ampak ga zavezuje, da to stori, če okoliščine dopuščajo. Podobno kot slovenski mora tudi britanski vodnik službenega psa imeti psa nenehno pod nadzorom in možnost, da ga v vsakem trenutku odpokliče.

8 Statistika uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v letih od 2005 do 2010

8.1 Skupno število uporab službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v obdobju med leti 2005 in 2010

Tabela 2: Število uporab službenega psa kot prisilnega sredstva v letih od 2005 do konca leta 2010

LETO	ŠTEVILO UPORAB
2005	39
2006	42
2007	33
2008	31
2009	26
2010	15

Tabela 3: Uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva po policijskih upravah od leta 2005 do konca leta 2010

POLICIJSKA UPRAVA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	SKUPAJ
PU Celje	5	1	1	3	1	5	16
PU Koper	1	4	3	12	3	0	23
PU Kranj	3	3	3	1	1	1	12
PU Krško	0	0	0	2	1	0	3
PU Ljubljana	10	7	5	5	7	2	36
PU Maribor	15	23	13	4	6	4	65
PU Murska Sobota	2	3	3	0	6	1	15
PU Nova Gorica	1	0	1	2	0	0	4
PU Novo mesto	2	0	0	1	1	2	6
PU Postojna	0	1	3	1	0	0	5
PU Slovenj Gradec	0	0	1	0	0	0	1

Iz tabele številka 2 lahko razberemo, da je bilo največ uporab službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v letih med 2005 in 2010 v letu 2006, in sicer 42 od skupno 186 uporab. Sledi leto 2005 z 39 uporabami, nato pa po vrsti sledijo leta 2007, 2008, 2009 in 2010 kot leto z najmanj uporabami službenega psa kot prisilnega sredstva. Iz tega lahko razberemo, da je število uporab službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v upadu.

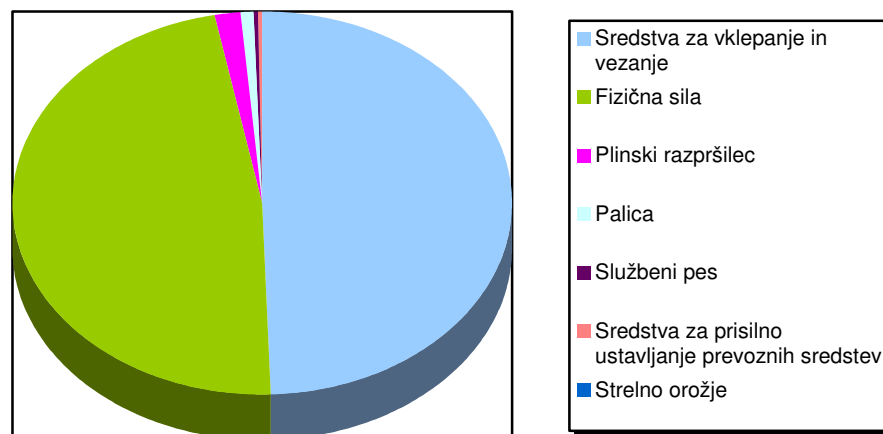
Iz tabele številka 3 je razvidno, da je bil službeni pes policije kot prisilno sredstvo v omenjenem obdobju največkrat uporabljen na območju Policijske uprave Maribor, in sicer kar 65-krat. Sledijo Policijska uprava Ljubljana s 36 uporabami in Policijska uprava Koper s 23 uporabami. Le enkrat in hkrati najredkeje je bil službeni pes uporabljen v Policijski upravi Slovenj Gradec.

Tabela 4: Število uporab vseh prisilnih sredstev v obdobju od leta 2005 do konca leta 2010

PRISILNO SREDSTVO	2005	2006	2007	2008	2009	2010	SKUPAJ	ODSTOTEK
SV	4085	4143	4576	5125	4736	4164	26829	49,31 %
FS	3701	3548	4235	5016	4841	4625	25966	47,73 %
PR	46	107	99	176	181	183	792	1,46 %
PA	135	106	79	85	89	58	552	1,01 %
PS	0	0	0	0	0	0	0	0,00 %
SP	39	42	33	31	26	15	186	0,34 %
SK	0	0	0	0	0	0	0	0,00 %
VC	0	0	0	0	0	0	0	0,00 %
PMV	0	0	0	0	0	0	0	0,00 %
SPU	16	15	18	10	8	10	77	0,14 %
SO	0	0	2	0	1	0	3	0,01 %

Legenda: SV - sredstva za vklepanje in vezanje; FS - fizična sila; PR - plinski razpršilec; PA - palica; PS - plinska in druga sredstva za pasivizacijo; SP - službeni pes; SK - službeni konj; VC - vodni curek; PMV - posebna motorna vozila; SPU - sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev; SO - strelno orožje.

Graf 1: Primerjava uporab različnih prisilnih sredstev v obdobju od leta 2005 do konca leta 2010

Iz tabele številka 4 in grafa številka 1 lahko razberemo število vseh uporabljenih prisilnih sredstev v slovenski policiji v proučevanem obdobju. Razvidno je, da je od skupno 54405 uporab različnih prisilnih sredstev službeni pes bil uporabljen le 186-krat, kar predstavlja 0,34 % vseh uporab prisilnih sredstev. Največkrat med vsemi so bila uporabljena sredstva za vklepanje in vezanje ter fizična sila. Najmanj, le trikrat, je bilo uporabljeno strelno orožje, kar je pričakovano, saj gre za najhujše prisilno sredstvo. Službeni konj, vodni curek, plinska in druga sredstva za pasivizacijo ter posebna motorna vozila v navedenem obdobju kot prisilno sredstvo niso bila uporabljena.

8.2 Uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v obdobju med 2005 in 2010 glede na oblike dela

Podatki o uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji glede na področje dela niso dostopni oziroma se ne vodijo. Vodi se le evidenca o uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva glede na oblike dela policije, zato so analizirani ti podatki.

Tabela 5: Uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva glede na oblike dela policije v obdobju med leti 2006 in 2010

OBLIKA DELA	2006	2007	2008	2009	2010	SKUPAJ
Asistenca	-	1	1	-	-	2
Blokada	-	-	-	-	-	0
Dežurstvo	-	-	-	-	-	0
Intervencija	14	21	13	4	11	63
Opazovanje	4	2	6	13	-	25
Patruljiranje	13	7	5	1	2	28
Poostren nadzor	5	-	-	-	-	5
Zaključna akcija	-	-	-	-	-	0
Drugo	6	2	6	8	2	24

Podatki za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva glede na obliko dela policije za leto 2005 niso dostopni, zato v tabeli niso zajeti.

Iz tabele številka 5 je razvidno, da je bil službeni pes kot prisilno sredstvo največkrat uporabljen pri intervenciji, nato pa sledijo patroljiranje, opazovanje in druge aktivnosti policije. Najmanjkrat je bil službeni pes kot prisilno sredstvo uporabljen pri poostrenem nadzoru in asistenci, medtem ko pri blokadi, dežurstvu in zaključni akciji ni bil uporabljen.

8.3 Uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva v slovenski policiji v obdobju med 2005 in 2010 glede na pogoje uporabe

Tabela 6: Uporaba službenega psa v slovenski policiji v obdobju med 2006 in 2010 glede na pogoje uporabe

LETO	P1	P2	P3	P4
2006	8	31	3	-
2007	18	15	-	-
2008	11	20	-	-
2009	17	7	2	-
2010	8	6	1	-
SKUPAJ	62	79	6	0

Legenda: P1 - z nagobčnikom in na vrvici; P2 - z nagobčnikom in brez vrvice; P3 - brez nagobčnika in na vrvici; P4 - brez nagobčnika in brez vrvice.

Podatki za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva glede na pogoje uporabe za leto 2005 niso dostopni, zato v tabeli niso zajeti.

Tabela številka 6 nam prikazuje, da je bil službeni pes policije kot prisilno sredstvo v obdobju med letoma 2006 in 2010 največkrat uporabljen z nagobčnikom in brez vrvica (79-krat). Sledi uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva z nagobčnikom in na vrvici (62-krat). V le 6 primerih je bil službeni pes uporabljen brez nagobčnika in na vrvici, medtem ko brez nagobčnika in brez vrvica v navedenem obdobju ni bil uporabljen.

8.4 Poškodbe oseb pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva v obdobju med 2005 in 2010

Tabela 7: Poškodbe oseb pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva od leta 2006 do konec leta 2010

LETO	BP	VZ	LTP	HTP	SMRT
2006	37	3	2	-	-
2007	28	1	4	-	-
2008	27	4	-	-	-
2009	23	3	-	-	-
2010	13	1	1	-	-
SKUPAJ	128	12	7	0	0

Legenda: BP - brez posledic; VZ - vidni zunanji znaki na telesu; LTP - lahka telesna poškodba; HTP - huda telesna poškodba; SMRT - smrt osebe.

Podatki o poškodbah oseb pri uporabi službenega psa v letu 2005 niso dostopni, zato v tabeli niso zajeti.

Iz tabele številka 7 je moč razbrati, da v 128 primerih uporabe službenega psa v navedenem obdobju ni bilo posledic oziroma poškodb pri osebah, zoper katere je bil pes uporabljen. V 12 primerih so se na telesih oseb pojavili vidni zunanji znaki, kot so praske, odrgnine in druge manjše poškodbe kože, ki so posledica uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva. V sedmih primerih je oseba, proti kateri je bil službeni pes uporabljen, zadobila lahko telesno poškodbo. Primerov hude telesne poškodbe ali smrti osebe kot posledice uporabe službenega psa v navedenem obdobju ni bilo.

Tabela 8: Poškodbe oseb pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva v obdobju med 2006 in 2010 glede na pogoje uporabe

POSLEDICA	P1	P2	P3	P4
BP	57	66	5	-
VZ	3	8	1	-
LTP	2	5	-	-
HTP	-	-	-	-
SMRT	-	-	-	-

Legenda: P1 - z nagobčnikom in na vrvici; P2 - z nagobčnikom in brez vrvice; P3 - brez nagobčnika in na vrvici; P4 - brez nagobčnika in brez vrvice.

BP - brez posledic; VZ - vidni zunanji znaki na telesu; LTP - lahka telesna poškodba; HTP - huda telesna poškodba; SMRT - smrt osebe.

Iz tabele številka 8 je razvidno, da je največ poškodb oziroma posledic nastalo pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva z nagobčnikom in brez vrvice, in sicer v 13 primerih, od tega petkrat lahka telesna poškodba. Petkrat so bile posledice opazne pri uporabi psa z nagobčnikom in na vrvici, od tega dvakrat lahka telesna poškodba. Pri uporabi službenega psa brez nagobčnika in na vrvici so bili enkrat pri osebi vidni zunanji znaki na telesu. Ob tem je potrebno upoštevati gostoto uporabe po posameznih zakonskih pogojih, saj je bil službeni pes z nagobčnikom in brez vrvice, pri uporabi katerega so se posledice pojavile največkrat, tudi največkrat uporabljen.

9 Intervju

9.1 Intervju z vodjo Oddelka za šolanje službenih psov policije

1. Ali imate kakršnekoli izkušnje s sodelovanjem z vodniki psov v policijah Hrvaške, Nemčije in Velike Britanije? Na kakšen način takšna sodelovanja potekajo?

Oddelek za šolanje službenih psov ima poleg osnovnega dela, ki je šolanje službenih psov za splošno in specialistično uporabo, tudi nalogo, da sodeluje s tujimi organi policije, vojske ali carine. S Hrvaško policijo vsako leto sodelujemo tako, da njihove vodnike službenih psov povabimo na naše letno tekmovanje oziroma preizkus

vodnikov in službenih psov policije, ki se odvija v Gotenici. Vsako leto se tekmovanja udeleži en vodnik službenega psa za iskanje eksplozivov. V zadnjih letih smo sodelovali samo preko uradnih obiskov šol, ki smo jih izvedli v letu 2009 in 2011. Poleg tega pa sodelujemo preko Frontex projekta, kjer so poleg članic Evropske Unije vključene tudi Hrvaška, Srbija in Makedonija. Z nemškimi varnostnimi organi smo sodelovali samo enkrat. V letu 2005 sta se dva inštruktorja Oddelka za šolanje službenih psov udeležila njihovega usposabljanja »Šolanje službenih psov za iskanje prepovedanih drog s pomočjo klik metode«. Usposabljanje je trajalo dva meseca. Sodelovanje z Veliko Britanijo pa je potekalo le enkrat, ko se je en inštruktor udeležil 14 dnevnega usposabljanja v šoli za službene pse v Huttenu, Lancashire. Tam je angleška policija prikazala delo s službenimi psi za splošno in specialistično uporabo. Večjih izkušenj s področja sodelovanja z omenjenimi državami nimamo.

2. Ali pri svojem delu in načrtovanju le-tega uporabljate prakse iz tujine?

Skozi leta sodelovanja in usposabljanja smo ugotovili, da se zakoni po svetu razlikujejo, včasih tudi v takšni meri, da je nemogoče primerjati uporabo službenega psa pri nas in drugod po svetu. Ko govorimo o šolanju službenih psov, pa smo ugotovili, da se samo šolanje ne razlikuje, vsaj v grobem ne. Največjo razliko glede na druge države smo opazili pri uporabi službenega psa z nagobčnikom. V večini državah se nagobčnik za službenega psa uporablja samo, ko se službeni pes uporablja v preventivne namene. Ko se ga uporabi kot prisilno sredstvo, se službenega psa načeloma uporabi brez nagobčnika. Seveda je uporaba brez nagobčnika odvisna od namena uporabe.

3. Kakšen je vaš pogled na uporabo službenega psa z nagobčnikom ali brez njega (v smislu uspešnosti opravljene naloge, poškodb in podobno)?

Bistvo uporabe službenega psa z nagobčnikom ali brez njega je v samem principu šolanja službenega psa in samem nakupu primerne psa za potrebe policije. Države, ki v večini uporabljajo službene pse z nagobčnikom (tudi Slovenija), morajo kupovati pse, ki so bolj dominantni, ravno tako je potrebno prilagoditi šolanje takšni uporabi službenih psov. Psa je potrebno naučiti, da je tudi ob nošenju nagobčnika učinkovit in uporaben, saj smo mu omejili edini organ, s katerim se pes brani. Če nam uspe psa naučiti pravilnega in učinkovitega zaustavljanja storilca z nagobčnikom, je lahko naloga ravno tako uspešno opravljena, kakor bi bila, če bi uporabljali službenega psa brez nagobčnika. Poškodbe, ki nastanejo ob uporabah službenih psov, pa so načeloma manjše. Pri uporabi z nagobčnikom pride do manjših odrgnin in podplutb, večjih

poškodb pa ne beležimo. Pri uporabi psa brez nagobčnika lahko pride do hujših poškodb, vendar pa v nekaterih primerih manjših kot pri uporabi drugih prisilnih sredstev.

4. S katerimi težavami in dilemami (pravnimi in operativnimi) se vodniki službenih psov pri svojem delu pogosto srečujejo?

Pri uporabi službenih psov naletimo na dve dilemi, in sicer kdaj gre za uporabo službenega psa kot pripomoček in kdaj kot prisilno sredstvo. Pravno formalno je zadeva jasna, v praksi pa v tej zvezi nemalokrat prihaja do napačnih interpretacij ali razumevanj.

Službeni pes policije kot prisilno sredstvo

Pravna podlaga je v 33., 50. in 51.č členu Zakona o policiji ter 70. in 91. členu Pravilnika o policijskih pooblastilih

Tu je potrebno poudariti, da te določbe Zakona o policiji in Pravilnika o policijskih pooblastilih službenega psa policije poznajo in ga razumejo zgolj kot prisilno sredstvo.

Službeni pes policije kot pripomoček

Formalno je vprašanje službenega psa kot pripomočka urejeno z Navodilom o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije. Navedeni akt sicer ne ureja in ne govori o službenem psu kot prisilnem sredstvu, temveč slednje vprašanje s 14. členom usmerja na Zakon o policiji. Potrebno pa je omeniti še eno znano dejstvo. Službeni pes policije je korigiran ali voden s strani vodnika službenega psa. Osnovni pogoj pri temu je, da sta tako vodnik kot službeni pes izšolana in torej praktično in formalno usposobljena za izvajanje dela drug z drugim.

Dilema se v praksi pogosto pojavlja pri vprašanju, kot je na primer, ko vodnik s službenim psom izvaja sledenje ali temu podobno operativno delo, kot je na primer pregled določenega prostora, kjer pred sabo nimaš stika z nasproti stoječo osebo v policijskem postopku. Hipotetično, iz neke situacije, izza omare, drevesa ali vogala hiše priteče oseba (za katero je irelevantno, ali je to iskana ali neiskana oseba) in v trenutku srečanja službeni pes reagira tako, da jo ugrizne, podre ali kako drugače nanjo telesno deluje. V takšnem primeru 91. člen Pravilnika o policijskih pooblastilih ne pride v poštev, saj je slednji naravnani zgolj na namensko izvajanje psa kot prisilnega sredstva. V opisanem hipotetičnem primeru pa se je dogodek zgodil

nenamenoma. Zadevo mora vodnik sicer uradno dokumentirati, vendar ne kot prisilno sredstvo.

M. Medvešek (osebni intervju, 7. 6. 2012)

9.2 Intervju z vodnikom službenega psa za splošno uporabo

- 1. Ali imate kakršnekoli izkušnje s sodelovanjem z vodniki psov v policijah Hrvaške, Nemčije in Velike Britanije? Na kakšen način takšna sodelovanja potekajo?**

Stike imam samo pri športnih aktivnostih (IPA turnirji). S pogovori si izmenjavamo izkušnje.

- 2. Kakšen je vaš pogled na uporabo službenega psa z nagobčnikom ali brez njega (v smislu uspešnosti opravljene naloge, poškodb in podobno)?**

Glede na varnostno problematiko v Sloveniji je uporaba nagobčnika primerna. Če bi bilo stanje slabše, ne bi videl smisla uporabe z nagobčnikom, saj bi bilo veliko poškodovanih ali ubitih psov, ker se pes sam ne more braniti. Poškodbe so še vedno manjše (ugriz psa) kot pri uporabi drugih prisilnih sredstev.

- 3. Ali ste pri svojem delu že uporabili službenega psa brez nagobčnika in brez vrvic?**

Da, sem že uporabil.

- 4. S katerimi težavami in dilemami (pravnimi in operativnimi) se vodniki službenih psov pri svojem delu pogosto srečujejo?**

Pravne so tiste, ali te bo delodajalec ščitil, ko pride do kakšne hujše uporabe službenega psa. Vsak policist bi moral imeti odvetnika, ki ga zastopa tudi pri zaslišanjih, saj kot pravijo, je najbolj pomembno, kako sestaviš zapisnik o uporabi službenega psa.

S. Mrak (osebni intervju, 7. 6. 2012)

Iz opravljenih intervjujev z vodjo Oddelka za šolanje službenih psov in vodnika službenega psa za splošno uporabo je razvidno, da konkretnejšega sodelovanja med slovensko policijo in policijami Nemčije ter Velike Britanije na področju uporabe službenih psov ni. Nekoliko več je sodelovanja s hrvaškimi vodniki službenih psov, ki se redno udeležujejo letnih preizkusov vodnikov in njihovih službenih psov. Samih

usposabljanj na področju uporabe službenih psov kot prisilnega sredstva pa praktično ni. To je verjetno tudi posledica tega, kar smo ugotovili že pri proučevanju in primerjanju zakonskih pogojev za uporabo psa kot prisilnega sredstva navedenih držav. Tudi intervjuja nam potrjujeta, da so zakonski pogoji v nekaterih tujih državah tako različni slovenskim, da jih je skoraj nemogoče primerjati. Zato je tudi nekatere praktične rešitve uporabe službenega psa iz tujine težko oziroma skoraj nemogoče prenesti v slovenski prostor. Tako vodja oddelka kot vodnik službenega psa sta potrdila našo domnevo v diplomskem delu, da v tujih policijah službenega psa kot prisilno sredstvo večkrat uporabljajo brez nagobčnika. V tujini se službeni pes z nagobčnikom uporablja predvsem v preventivne namene, medtem ko se v slovenski policiji na tak način v večini uporablja tudi kot prisilno sredstvo. Razlog za to pa je predvsem tak, kot ga je v svojem razgovoru navedel vodnik službenega psa, in sicer, da je uporaba službenega psa z nagobčnikom smiselna glede na varnostne razmere v Sloveniji ter glede na zanemarljivo število napadov na vodnike in njihove pse v slovenski policiji. Iz razgovorov lahko razberemo tudi, da pri uporabi službenih psov nastanejo predvsem manjše in lažje poškodbe, ki so lahko nekoliko hujše (ugriz) ob uporabi psa brez nagobčnika, vendar pa še vedno blažje kot pri uporabi nekaterih drugih prisilnih sredstev.

Problemi in dileme, ki se največkrat pojavljajo, pa je po mnenju vodje oddelka in vodnika službenega psa predvsem pravna opredelitev službenega psa kot prisilno sredstvo. Razlikovati je namreč potrebno med uporabo psa kot prisilno sredstvo in kot pripomoček pri opravljanju drugih nalog policije. V praktičnem postopku sicer lahko oboje poteka v podobni ali enaki situaciji, vendar pa so zakonski pogoji ob posamezni nalogi tisti, ki jih je potrebno upoštevati in definirajo uporabo psa na posamezen način. Ob tem je po besedah vodje potrebno upoštevati, da je službeni pes še vedno bitje, ki lahko deluje po lastni zavesti in nagonsko. Prav v teh primerih pa se pojavljajo največje dileme, kako opredeliti uporabo psa.

10 Sklepni del

10.1 Preverjanje hipotez

Prva hipoteza

Za uporabo prisilnega sredstva službenega psa se šteje le, kadar gre za usklajeno delovanje vodnika in psa.

Pravilnik o policijskih pooblastilih določa, da se za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo šteje postopek policista vodnika, pri katerem službeni pes s telesom ali z ugrizom neposredno deluje na osebo. Pravilnik nadalje določa še, da mora vodnik imeti psa ves čas pod nadzorom, da osebe, proti kateri ga uporablja, po nepotrebnem ne poškoduje. To pomeni, da je policist vodnik neposredno odgovoren za kakršnokoli delovanje in dejanje psa, ne glede na to, ali je ta izzvan ali provociran s strani drugih oseb. To poudarja še ena določba pravilnika, ki določa, da se za opravljanje nalog policije lahko uporabljajo le ustrezno izurjeni in opremljeni psi, ki jih vodijo usposobljeni policisti vodniki službenih psov.

Prvo hipotezo, ki govori, da se za uporabo prisilnega sredstva šteje le, kadar gre za usklajeno delovanje vodnika in psa, lahko potrdimo.

Druga hipoteza

Pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski policiji so ostrejši kot v hrvaški, nemški in britanski policiji in so primerljivi s pogoji za uporabo strelnega orožja.

Iz primerjave med zakonskimi pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski policiji in tujimi policijami je razvidno, da so pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski in hrvaški policiji skoraj enaki in natančno določeni, medtem ko so v nemški in britanski policiji veliko bolj splošni in dajejo policistu večjo možnost presoje. V zakonskih pogojih Hrvaške so pogoji za uporabo službenega psa brez nagobčnika in brez vrvica enačeni s pogoji za uporabo strelnega orožja. V slovenski policiji so pogoji za uporabo psa brez nagobčnika in brez vrvica, ki velja za najhujšo obliko uporabe, v treh od petih pogojev enaki pogojem za uporabo strelnega orožja. Pogoji za uporabo psa z nagobčnikom in na vrvici ali brez vrvica ter brez nagobčnika in na vrvici pa so milejši in niso primerljivi s pogoji za uporabo strelnega orožja. Pogoji za uporabo službenega psa v nemški in britanski policiji so veliko ohlapnejši in niso tako ostro predpisani kot v slovenski in hrvaški

policiji. V obeh primerih temeljijo predvsem na spoštovanju načela uporabe najmilejšega prisilnega sredstva, in kadar uporaba teh ni uspešna, lahko policist uporabi tudi službenega psa.

Drugo hipotezo, ki se glasi, da so pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v slovenski policiji ostrejši kot pogoji v hrvaški, nemški in britanski policiji in so primerljivi s pogoji za uporabo strelnega orožja, lahko ovržemo.

Tretja hipoteza

Policija v Sloveniji je edina policija izmed proučevanih, ki pozna uporabo službenega psa z nagobčnikom.

Iz primerjave med zakonskimi pogoji za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo v proučevanih policijah je moč razbrati, da tako slovenska kot hrvaška policija poznata uporabo službenega psa z nagobčnikom ali brez nagobčnika in na vrvici ali brez nje. Zakon v britanski in nemški policiji ne določa uporabe službenega psa z nagobčnikom ali brez njega.

Tretjo hipotezo, ki govori, da je slovenska policija edina izmed proučevanih, ki pozna uporabo službenega psa z nagobčnikom, lahko ovržemo.

Četrta hipoteza

Službenega psa v policijah Slovenije, Hrvaške, Nemčije in Velike Britanije se kot prisilno sredstvo največkrat uporabi brez nagobčnika.

Iz statistike podatkov o uporabi službenega psa kot prisilno sredstvo v Sloveniji lahko razberemo, da je bil službeni pes v obdobju med leti 2005 in 2010 največkrat uporabljen z nagobčnikom in brez vrvice, sledi uporaba z nagobčnikom in na vrvici, medtem ko je bil službeni pes brez nagobčnika in na vrvici uporabljen le šestkrat. Službeni pes brez nagobčnika in brez vrvice v navedenem obdobju ni bil uporabljen. Podatkov o uporabi službenega psa kot prisilno sredstvo v ostalih policijah ni bilo mogoče pridobiti.

Četrto hipotezo, ki govori, da je službeni pes v Sloveniji, Hrvaški, Nemčiji in Veliki Britaniji največkrat uporabljen brez nagobčnika lahko delno ovržemo, saj ni bilo mogoče pridobiti podatkov iz tujih držav. Na podlagi podatkov slovenske policije pa je razvidno, da je bil službeni pes kot prisilno sredstvo največkrat uporabljen z nagobčnikom.

Peta hipoteza

Tudi pri uporabi službenega psa z nagobčnikom lahko nastanejo poškodbe pri osebi, zoper katero je pes uporabljen, in so lahko enako hude kot pri uporabi službenega psa brez nagobčnika.

Analiza statističnih podatkov o uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva nam prikazuje, da je v Sloveniji v obdobju med leti 2005 in 2010 pri uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva z nagobčnikom pri osebah, zoper katere je bil pes uporabljen, prišlo do nastanka lahkih telesnih poškodb v sedmih primerih. 11-krat so se pri osebah pojavili vidni znaki, medtem ko hujših telesnih poškodb in smrti osebe ni bilo. Ob uporabi brez nagobčnika je enkrat nastala vidna posledica pri osebi, sicer pa so bile uporabe brez posledic. Ob tem je potrebno tudi upoštevati, da je bil službeni pes brez nagobčnika uporabljen le šestkrat v primerjavi s psom z nagobčnikom, ki je bil uporabljen 141-krat.

Peto hipotezo, ki se glasi, da lahko tudi pri uporabi službenega psa z nagobčnikom nastanejo poškodbe pri osebi, zoper katero je pes uporabljen, in so lahko enako hude kot pri uporabi službenega psa brez nagobčnika, lahko delno potrdimo. Pri uporabi službenega psa z nagobčnikom lahko nastanejo poškodbe pri osebi, proti kateri je bil uporabljen. Težko pa primerjamo stopnjo poškodb, saj je število uporab psa z nagobčnikom neprimerno večje kot število uporab brez nagobčnika.

10.2 Dileme in problemi

Ker v diplomskem delu preučujemo zakonske pogoje za uporabo službenega psa kot prisilno sredstvo, se bomo posvetili predvsem pravnim dilemam. Prva velika dilema se pojavlja že pri samem pojmovanju uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva. Na prvi pogled pravilnik o policijskih pooblastilih sicer jasno narekuje, da se za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva šteje postopek policista vodnika, pri katerem služben pes s telesom ali z ugrizom neposredno deluje na osebo. Strogo formalno to torej pomeni, da mora biti delovanje vodnika in psa usklajeno, da lahko govorimo o uporabi prisilnega sredstva službenega psa. Vendar pa ne moremo mimo dejstva, da pes ni predmet oziroma pripomoček v ožjem smislu, s katerim bi policist vodnik opravil svojo nalogo. Upoštevati je potrebno dejstvo, da je službeni pes živo bitje s svojo zavestjo in sposobnostjo sprejemanja svojih odločitev. To lahko privede tudi do povsem spontanij reakcij službenega psa, ne glede na odločitev vodnika. Kot primer lahko navedemo prisotnost vodnika in službenega psa na javni prireditvi, kjer je prisotno večje število ljudi. Vodnik ima psa z nagobčnikom in na povodcu, vendar

pes zaradi provokacij množice spontano napade enega izmed posameznikov. V tem primeru gre za sredstvo, ki ga je uporabil policist pri opravljanju nalog policije, prav tako gre za točno določeno sredstvo, ki ga je določil zakonodajalec in neposredno deluje na ljudi. S tem so izpolnjeni vsi štirje elementi, ki so potrebni, da govorimo o uporabi prisilnega sredstva. Ali gre v tem primeru za uporabo prisilnega sredstva? Dilema, ki je zakon jasno ne opredeljuje.

Nekatere pravne dileme in pomanjkljivosti je moč zaslediti tudi v zakonskih pogojih o uporabi službenega psa kot prisilnega sredstva, ki jih določa zakon o policiji. Pri uporabi službenega psa z nagobčnikom in na vrvici je nejasnosti najmanj. Pes se lahko na tak način uporabi, ko so izpolnjeni pogoji za uporabo fizične sile, plinskega razpršilca in palice, kar pomeni, da gre za najmilejšo obliko uporabe službenega psa. Ob izpolnjevanju teh pogojev je potrebno upoštevati le načelo sorazmernosti in uporabe najmilejših prisilnih sredstev, kar pomeni, da je službeni pes zadnji izbor med zgoraj naštetimi pooblastili policije. Nekaj več nejasnosti se pojavlja pri zakonskih pogojih za uporabo službenega psa z nagobčnikom in brez vrvice. Dilema se pojavi pri prvem pogoju, kjer zakonodajalec določa, da se službeni pes lahko uporabi za preprečitev bega in prijetje storilca kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. Razvidno je, da gre za kumulativni pogoj, saj morata biti izpolnjena oba elementa, in sicer tako beg kot prijetje. Pes se torej ne more uporabiti le za prijetje omenjenega storilca. Kot druga dilema pri tem pogoju se pojavi pojem kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti. Kaznivo dejanje, ki se preganja na predlog oškodovanca, namreč s predlogom le-tega postane uradno pregonljivo kaznivo dejanje, oškodovanec pa ima naknadno še možnost umika pregona. Težava se torej pojavi, ko mora policist vodnik ob bežečem storilcu ukrepati takoj, oškodovanec pa v tistem času še ni podal predloga za pregon (Žaberl, 2007). Vprašanje se pojavi tudi v primeru, ko storilec beži, vodnik pa ob izpolnitvi zakonskih pogojev uporabi psa brez vrvice, nato pa se storilec nenadoma ustavi in obstoji na mestu. Pravno formalno v tistem trenutku prenehajo pogoji za uporabo službenega psa kot prisilnega sredstva, vendar je le-ta že ob storilcu in neposredno deluje nanj. Nekaj dilem se pojavlja še pri drugem in tretjem pogoju za uporabo službenega psa z nagobčnikom in brez vrvice, ki se nanašata na prekrške zoper javni red. Tukaj ni natančno določeno, na katere prekrške se določbi nanašata, saj je javni red zelo širok pojem. Gre za vprašanje, ali v ta okvir spadajo vsa dejanja posameznika, s katerimi se ta ne prilagaja določenim družbenim normam, ali to pomeni le prekrške po zakonu o varstvu javnega reda in miru (Žaberl, 2007). Podobna vprašanja kot v tem sklopu se pojavljajo tudi pri pogojih za uporabo službenega psa policije brez

nagobčnika in na vrvici. Tudi tukaj gre za vprašanja v zvezi uradno pregonljivega kaznivega dejanja in pojmovanja javnega reda. Precej bolj jasni so pogoji za uporabo službenega psa brez nagobčnika in brez vrvice. Tukaj zakon v drugem pogoju določa, da mora biti storilec, ki je na begu, pred tem zaloten pri storitvi kaznivega dejanja, za katerega je moč izreči kazen zapora treh let ali več. Ni dovolj torej, če beži storilec, za katerega obstaja le sum, da je storil omenjeno kaznivo dejanje, temveč mora biti prisoten element zalotenosti. Ta pogoj od vodnika policista zahteva tudi dobro poznavanje kazenskega zakonika, saj mora natančno vedeti, ob katerih kaznivih dejanjih lahko uporabi službenega psa na tak način. Težava se pojavi v številčnosti teh kaznivih dejanj, saj jih trenutno kazenski zakonik pozna kar 135.

Pri praktičnem delu pa se pojavlja dilema uporabe službenega psa z nagobčnikom ali brez njega. V slovenski policiji se službeni pes v večji meri uporablja z nagobčnikom. Sam nagobčnik je psu sicer nekaj nenaravnega, zato si ga predvsem v času šolanja skuša spraskati in sneti. Kot tak je lahko psu pri opravljanju določenih nalog velikokrat v napoto, zato lahko s svojim udarcem z nagobčnikom v telo osebe povzroči hujšo poškodbo kot ob uporabi brez nagobčnika. Službeni pes je namreč velikokrat izšolan, da le laja na kršitelja, ko le tega dohiti, in se ne zaletava v njegovo telo, kot bi to morda storil ob uporabi nagobčnika.

10.3 Predlog rešitev

Za rešitev nekaterih dilem in problemov predlagamo naslednje rešitve:

- Sistematiziranje službenega psa z nagobčnikom in na vrvici kot milejšega prisilnega sredstva, po sorazmerju enakega uporabi fizične sile.
- Omilitev zakonskih pogojev za uporabo službenega psa brez nagobčnika.
- Večja diskrecijska pravica vodnikov službenih psov pri uporabi psa kot prisilnega sredstva, podobno kot to poznajo v nemški in britanski policiji, predvsem v smislu lastne odločitve vodnika o načinu uporabe službenega psa (z nagobčnikom ali brez njega in z vrvico ali brez nje), glede na nalogo, ki jo opravlja.
- Večja prisotnost vodnikov službenih psov na območjih večjega varnostnega tveganja v smislu preventivne dejavnosti.
- Večja prisotnost vodnikov službenih psov ob poostrenih nadzorih v cestnem prometu in sodelovanju s prometnimi patroljami.
- Dosledno evidentiranje uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva.

11 Zaključek

Področje uporabe službenega psa je danes eno izmed tistih, brez katerih bi si težko predstavljali učinkovito in uspešno delo policije. Kljub številnim tehnološkim izboljšavam na področju dela policije službeni pes kot prisilno sredstvo še vedno velja kot eno izmed najučinkovitejših. Že s samo navzočnostjo vodnika in službenega psa je postopek policistov velikokrat uspešnejši in mirnejši. Navkljub temu da je pogosto opredeljen kot pripomoček policista, s katerim ta izvaja z zakonom predpisane naloge, pa gre za popolnoma enakovrednega partnerja policista vodnika službenega psa. Oba se namreč v svojem delu dopolnjujeta, si nudita pomoč in varujeta svojo varnost in varnost drugih ljudi. Zakaj je prav pes tista žival, ki je najprimernejša za delo v policiji, pa nam povejo njegove značajske lastnosti, kot so brezpogojno prijateljstvo, zvestoba, nepopustljivost, iskrenost in učinkovitost. Torej značilnosti, ki krasijo poklic policista. Kljub vsemu pa je potrebno upoštevati, da je tudi pes tisti, ki ima svojo zavest, možnost mišljenja in odločanja ter tudi čustva. Prav zaradi tega je velikokrat potrebno, da mu posvečamo posebno pozornost in ga dojemamo kot enakopravno živo bitje.

Skozi proučevanje v diplomskem delu je razvidno, da službeni pes policije pomeni hujšo obliko prisilnega sredstva. Gre namreč za prisilno sredstvo, pri katerem lahko tudi ob pravilni uporabi nastanejo hujše posledice na osebi, zoper katero je uporabljen. Kot je omenjeno v prejšnjem odstavku, je službeni pes živo bitje in ga je kot takega potrebno tudi dojemati, vendar je po drugi strani to tudi velika obveza in odgovornost vodnika. Vodnik mora biti tisti, ki je sposoben, tako fizično kot psihično, skrbeti in nadzorovati službenega psa policije. Predvsem ob uporabi prisilnih sredstev, kjer lahko policisti ob izpolnitvi zakonskih pogojev globoko posegajo v človekove temeljne pravice. V skrajnem primeru imajo tudi pravico, da nekemu vzamejo življenje. Prav zaradi tega je področje uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva posebej občutljiva tema. Policist je seveda dolžan zagotavljati neposreden nadzor nad službenim psom in bdeti nad njegovim delovanjem. Pa vendar nikoli ne moremo zagotovo trditi, da imamo popoln nadzor nad psom. Prav zaradi tega bo področje uporabe službenega psa kot prisilnega sredstva v določeni meri vedno ostalo nedorečeno.

Za konec je potrebno posebno pohvalo za uspešno in učinkovito delo nameniti še Oddelku za šolanje službenih psov policije, vsem enotam in policijskim postajam vodnikov službenih psov po posameznih upravah in vsem vodnikom službenih psov slovenske policije ter seveda njihovim psom. Vodniki in službeni psi policije namreč

uživajo veliko spoštovanje v mednarodnih krogih in veljajo za vrhunske strokovnjake na tem področju dela policije. K temu je veliko pripomogel tudi Oddelek za šolanje službenih psov policije, ki je pred kratkim praznoval tudi 60. obletnico obstoja in je pomembno vplival na razvoj in kvaliteto področja uporabe službenih psov policije v Sloveniji.

12 Uporabljeni viri

- Common Law. (1189). *Wikipedia.org*. Pridobljeno na http://en.wikipedia.org/wiki/English_law
- Criminal Law Act. (1967). *Legislation.gov.uk*. Pridobljeno na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/58/contents>
- Čas, T. (1992). Izvajanje policijskih pooblastil in njegove posledice. *Varnost - strokovni bilten*, 11 (1/2), 57-67.
- Čurič, S. (2010). Obramba in napad z nagobčnikom. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 73-81). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Djordjević, N., Huselja, A. in Golob, M. (2009). 60 let prijateljstva med človekom in psom v slovenski policiji. *Varnost*, 57 (3/2009), 48-49.
- Gesetz über die Aufgaben und Befugnisse der Bayerischen Staatlichen Polizei. (2012). Polizeiaufgabengesetz - PAG, 2012-1-1-I, In der Fassung der Bekanntmachung vom 14. September 1990. *Verwaltung.bayern.de*. Pridobljeno na http://www.verwaltung.bayern.de/portal/by/ServiceCenter/BayernRecht/BurgerserviceBAYERNRECHTOnlineBWW/Titelsuche?by.insertedUrl=http://by.juris.de/by/PolAufgG_BY_1990_rahmen.htm
- Gulan, G. (1994). *Službeni psi*. Rijeka: Dušević & Kršovnik, p. o.
- Huselja, A. (2009). Službeni psi policije: dolgoletni pomočniki pri zagotavljanju varnosti. *Revija obramba*, 41 (8), 59 - 61.
- Huselja, A. in Resinovič, B. (2009). Praktična uporabnost službenih psov policije. V T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Varstvoslovje med teorijo in prakso: zbornik povzetkov* (str. 30). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Huselja, A. in Resinovič, B. (2010). Uporaba službenih psov v slovenski policiji. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 245-262). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Kazenski zakonik Republike Slovenije. (2008). *Uradni list RS*, (55/08).
- Kodeks policijske etike*. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Košak, Š. (2010). Nakup in prodaja službenih psov v policiji. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 221-228). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Marolt, M. (2010). *Policijska pooblastila s praktičnim postopkom*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.

- Medvešek, M. (2010). Izbira psov za delo v policiji. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 43-56). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Mihelič, S. (2010). *Uporaba službenih psov v slovenski policiji* (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Muhvič, A. (2009). *Službeni pes in odkrivanje prepovedanih drog* (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Muhvič, A. in Levstik, M. (2010). Zgodovina šolanja službenih psov za specialistično uporabo. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 195-205). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Navodilo o šolanju, uporabi in oskrbi službenih psov policije.* (2005). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Nikolić, M. (2009). *Uporaba prisilnih sredstev v slovenski policiji*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Police and Criminal Evidence Act. (1984). *Legislation.gov.uk*. Pridobljeno na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/contents>
- Policija. (2005). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2005. *Policija.si*. Pridobljeno na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo blastila/UporabaPS2005.pdf>
- Policija. (2006). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2006. *Policija.si*. Pridobljeno na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo blastila/UporabaPS2006.pdf>
- Policija. (2007). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2007. *Policija.si*. Pridobljeno na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo blastila/UporabaPS2007.pdf>
- Policija. (2008). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2008. *Policija.si*. Pridobljeno na <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo blastila/UporabaPS2008.pdf>
- Policija. (2009). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2009. *Policija.si*. Pridobljeno na

- [http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo
blastila/UporabaPS2009.pdf](http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo
blastila/UporabaPS2009.pdf)
- Policija. (2010). Uporaba prisilnih sredstev in napadi na policiste v letu 2010. *Policija.si*. Pridobljeno na [http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo
blastila/UporabaPS2010.pdf](http://www.policija.si/images/stories/Statistika/DrugiDogodki/PolicijskaPoo
blastila/UporabaPS2010.pdf)
- Pravila policije*. (2000). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Pravilnik o načinu postopanja policijskih službenika. (2010). *Narodne novine*, (089/10).
- Pravilnik o policijskih pooblastilih. (2006). *Uradni list RS*, (40/06).
- Rök, D. in Gorenak, V. (2008). Uporaba službenih psov policije - analiza primera. V J. Šifrer (ur.), *Javna in zasebna varnost: Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Thames Valley Police. (2010). Policy: Dog - Use of Force Regarding Operational Use and Deployment. *Thamesvalley.police.uk*. Pridobljeno na [http://www.thamesvalley.police.uk/pub-policiesandprocedures-dogs-use-of-
force-regarding-operational-use-and-deployment.pdf](http://www.thamesvalley.police.uk/pub-policiesandprocedures-dogs-use-of-
force-regarding-operational-use-and-deployment.pdf)
- Ustava Republike Slovenije. (1991). *Uradni list RS*, (331/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 69/04, 69/04, 68/06).
- Vidic, J. (2010). Pes v sodobnem svetu. V A. Huselja in N. Djordjević (ur.), *Zbornik referatov: Uporaba službenih psov* (str. 33-40). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Zakon o javnih zbiranjih. (2005). *Uradni list RS*, (113/05, 85/09, 59/10).
- Zakon o nadzoru državne meje. (2010). *Uradni list RS*, (35/10).
- Zakon o policiji. (2009). *Uradni list RS*, (66/09, 22/10).
- Zakon o policijskim poslovanjem i ovlastima. (2009). *Narodne novine*, (76/09).
- Zevnik, S. (1999). *50 let šolanja policijskih psov*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Zevnik, S., Mrzelj, M., Kuzma, J., Medvešek, M. in drugi (2007). *Priročnik za vodnike službenih psov policije*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Policija.
- Žaberl, M. (2006). *Temelji policijskih pooblastil*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko - varnostne vede.
- Žaberl, M. (2007). Policijska uporaba službenega psa kot prisilnega sredstva. *Pravna praksa*, 26 (31/32), 21 - 22.